

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

NATALIJA PEK

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
Študijski program:
RAZREDNI POUK

VPLIV USTVARJALNEGA GIBA NA HIPOAKTIVNE UČENCE

DIPLOMSKO DELO

Mentorica: prof. Gordana Schmidt
Somentorica: prof. Vesna Geršak

Kandidatka: Natalija Pek

Ljubljana, september, 2011

ZAHVALA

*Zahvaljujem se vsem, ki so kakorkoli sodelovali pri nastanku
mojega diplomskega dela, mi pomagali in me podpirali.*

*Pri tem bi se še posebej zahvalila svojim najbližjim,
razredni učiteljici Katji, katera mi je zaupala svoj razred ter
somentorici, prof. Vesni Geršak, za vso pomoč in podporo.*

POVZETEK

V diplomskem delu predstavljam vpliv ustvarjalnega giba na hipoaktivne učence.

V teoretičnem delu najprej opišem pojem ustvarjalni gib. Sledi kratka predstavitev ustvarjalnega giba pri pouku, katere ustvarjalne gibalne dejavnosti lahko kot učitelji pri pouku uporabimo, pomen vključevanja ustvarjalnega giba v pouk in kako le-ta vpliva na učence. Iz tega dela preidem na pomen in vpliv ustvarjalnega giba na otroke s posebnimi potrebami. S tem se približam svoji temi omenjeni v naslovu, to so hipoaktivni učenci. V zadnjem delu teoretičnega dela pa predstavim še hipoaktivne učence in kako ustvarjalni gib vpliva na njih.

V empiričnem delu prikažem, kako ustvarjalni gib vpliva na različne lastnosti hipoaktivnega učenca pri pouku. Odločila sem se za kvalitativno raziskavo, študijo primera, v katero je bil vključen en hipoaktiven učenec. Preko opazovanj pri pouku in beleženja sprememb ob vključevanju ustvarjalnega giba v pouk, so ugotovljeni pozitivni učinki ustvarjalnega giba na hipoaktivnega učenca. Rezultati pokažejo pozitivne učinke na učenčevo razpoloženje in sodelovanje pri pouku.

Ključne besede: ustvarjalni gib, ustvarjalne gibalne dejavnosti pri pouku, vpliv ustvarjalnega giba, otroci s posebnimi potrebami, hipoaktivni učenci, pozitivni učinki.

ABSTRACT

The diploma assignment presents the influence of a creative movement on hypoactive students.

In the theoretical part I describe the concept of a creative movement. Then it follows a brief presentation of a creative movement in the classroom, which creative physical activities can we use as teachers, the meaning of integrating a creative movement in the classroom and how it affects students. From this part I move on to the meaning of a creative movement and its effects on children with special needs. With this I get closer to my topic that is mentioned in the title – hypoactive students. In the last section of the theoretical part I describe the hypoactive students and how the creative movement affects them.

In the empirical part I describe how a creative movement affects different qualities of a hypoactive student in the classroom. I decided to make a case study in which a hypoactive student was included. Through observations and recording changes at integrating a creative movement in the classroom, positive effects of a creative movement on a hypoactive student were noticed. The results show positive effects on the student behavior and cooperation in the classroom.

Keywords: creative movement, physical activities in the classroom, influence of a creative movement, children with special needs, hypoactive students, positive effects.

KAZALO

1 UVOD	1
2 USTVARJALNI GIB	2
2.1 USTVARJALNE GIBALNE DEJAVNOSTI PRI POUKU	3
2.1.1 OBLIKE DELA V USTVARJALNIH GIBALNIH DEJAVNOSTIH.....	3
2.1.2 VRSTE GIBALNIH DEJAVNOSTI.....	4
2.1.3 POMEN VKLJUČEVANJA USTVARJALNEGA GIBA V POUK.....	5
2.1.4 PONAŽARJANJE UČNE SNOVI SKOZI USTVARJALNI GIB.....	8
2.1.5 VPLIV USTVARJALNEGA GIBA NA UČENCE PRI POUKU	10
2.1.5.1 POZITIVNI UČINKI METODE USTVARJALNEGA GIBA PRI POUKU .	12
3 POMEN USTVARJALNEGA GIBA ZA OTROKE S POSEBNIMI POTREBAMI ..	14
3.1. POMOČ Z UMETNOSTJO	17
3.1.1. GIBNO-PLESNA TERAPIJA	18
3.2 VPLIV USTVARJALNEGA GIBA NA OTROKE S POSEBNIMI POTREBAMI	19
4 HIPOAKTIVNI OTROCI.....	21
4.1 VPLIV USTVARJALNEGA GIBA NA HIPOAKTIVNE UČENCE	25
5 EMPIRIČNI DEL	27
5. 1 OPREDELITEV PROBLEMA IN NAMEN NALOGE	27
5. 2 CILJI.....	27
5. 3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	27
5. 4. METODE DELA	28
5. 4. 1 OPIS PRIPOMOČKOV	28
5. 4. 2 OPIS VZORCA	29
5. 4. 3 POSTOPEK.....	29
5. 4. 4 OBDELAVA PODATKOV.....	29

5. 3 REZULTATI.....	30
5. 3. 1 PRAKTIČNE DEJAVNOSTI.....	43
5. 3. 2 INTERPRETACIJA REZULTATOV IN UGOTOVITVE.....	45
5. 3. 2. 1 VPLIV USTVARJALNEGA GIBA NA HIPOAKTIVNEGA UČENCA PETRA	45
5. 3. 3 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	50
6 ZAKLJUČEK	52
7 LITERATURA	54

1 UVOD

V svoji diplomski nalogi bom predstavila vpliv ustvarjalnega giba na hipoaktivne učence.

V teoretičnem delu se bom dotaknila pojma ustvarjalni gib in uporabo le-tega pri pouku. Zame je to pomembna dejavnost in sem jo kot bodoča učiteljica razrednega pouka na vseh svojih pedagoških praksah z veseljem vključevala v pouk. Menim, da kot učitelji ne smemo pozabiti, da je gibanje za otroke zelo pomembno, in da s samim sedenjem v klopi in poslušanjem brez vključenega gibanja ne naredimo učencem prav nobene usluge. S tem se ne bodo naučili več, kvečjemu kateri manj ali zgolj tisto kar je nujno. Pri tem bi citirala prof. Geršakovo, ki v enem izmed svojih člankov pravi: »Ob današnjem hitrem in stresnem načinu življenja, ki nezadržno prihaja že v svet naših najmlajših in šolske klopi osnovnošolcev, prinaša metoda poučevanja z igro, plesom, umetnostjo in ustvarjalnim gibom veliko svežine, razigranosti, umirjenosti in strpnosti, kar je prvi pogoj za uspešno vzgajanje, učenje in poučevanje (Geršak, 2007, str. 141)«.

Iz svojih izkušenj lahko trdim, da je učencem dobro predstaviti učne vsebine na najrazličnejše gibalne in ustvarjalne načine, saj to pozitivno vpliva na njih. Ob ustvarjalnih gibalnih dejavnostih se sprostijo, razvijajo domišljijo, so ustvarjalni in motivirani za delo, pokažejo dobro voljo, zbranost pri pouku itn.

Če otrok nima možnosti za gibanje in sprostitev ali ga pri tem omejujemo, bo najverjetneje postal nezbran pri učenju. Ker za otroka šolsko delo predstavlja telesni in duševni napor, tudi stres, je šolska igra neke vrste ventil, preko katerega se lahko sprosti. Te otrokove potrebe moramo upoštevati pri organizaciji izobraževalnega procesa v osnovnih šolah (Horvat, Magajna, 1987).

V svoji diplomski nalogi bom predstavila pomen ustvarjalnega giba na otroke s posebnimi potrebami, saj menim, da se kot učitelji ne smemo bati in pustiti vse v rokah specialnih pedagogov. Preko ustvarjalnih dejavnosti lahko marsikateri otrok, ki je kakorkoli izločen iz družbe ali drugačen od ostalih, doživi pozitivno spremembo. Učitelji jim moramo le prisluhniti ali že samo dobro opazovati in marsikaj nam bo postalo jasno.

2 USTVARJALNI GIB

Ustvarjanje z gibanjem poteka skozi igro. Govorimo o različnih gibalnih, plesnih in rajalnih igrah, socialnih igrah, različnih oblikah sproščanja, preko katerih otrok spoznava vsa predmetna področja, se pri tem sprošča, uči, komunicira in seveda ustvarja (Geršak, 2006, str. 57).

Krofličeva (1992, str. 20) pravi, da ustvarjalnost postaja vse večja človekova potreba. Gre za dejavnost, lastnost mišljenja, način mišljenja, sposobnost, osebno lastnost oziroma potezo. Pri tem delujemo, odpiramo probleme, preoblikujemo situacije v okolju in izvorno preoblikujemo informacije. Avtorica nadaljuje, da je za ustvarjalni proces značilna spontanost, ko naključne zunanje spodbude učinkujejo na podzavest, se vskladiščijo v spominu in se spontano preoblikujejo v nove domislice in probleme. Ne moremo pa reči, da je ustvarjalnost enovit proces, saj so sposobnosti oziroma faktorji ustvarjalnega mišljenja pri vsakem posamezniku različno razviti. Motivi za ustvarjalno mišljenje so: radovednost, potreba po raziskovanju in manipuliranju, potreba po dosežkih, zadovoljstvo ob reševanju kreativnih nalog, potreba po samopotrjevanju itd. Oseba pa je pri ustvarjalnih dejavnostih notranje motivirana (Kroflič, 1992).

Gibanje je v vzgojno-izobraževalnem procesu lahko funkcionalno, lahko pa je tudi ustvarjalno, kar pomeni, da služi ustvarjanju gibalnih oblik, je sredstvo izražanja notranjega sveta ter podoživljanja notranjega in zunanjega sveta ter vzgojno-izobraževalnih vsebin (Kroflič, 1999).

Geršakova (2006) pravi, da mnogo vzgojiteljev in učiteljev, poleg domačih in tujih raziskav, ugotavlja, da ima plesno-gibalno izražanje pri otroku izreden pomen za njegov telesni, gibalni, intelektualni, čustveni in socialni razvoj (Borota, Geršak, Korošec, Majaron, 2006).

Dandanes se še posebej zavedamo učinka, ki ga daje gibanje, to je sprostitev za mišično in duševno napetost tako otrok kot tudi nas odraslih. Pravzaprav načrtno iščemo in ustvarjamo priložnosti za gibanje, ki naj v človeku vzdržuje biopsiosocialno ravnotežje. Če ima človek delno porušeno ravnotežje, lahko rečemo, da ima gibalna aktivnost zanj terapevtski učinek. Danes vemo, da omejevanja otrok v gibanju zavirajo njihov razvoj. Otrok bo tako bolj miren

in tih, zbran in zatopljen v dejavnost kadar bo motiviran za to, ne pa zaradi avtoritativne zahteve učitelja (Kroflič, Gobec, 1995).

Poleg gibanja, tudi ustvarjanje v povezavi z gibanjem omogoča sprostitev. Povezava gibanja, ustvarjanja in skupinske dejavnosti ima trojen učinek: sprostitev, izbiro ustreznega vedenja in socializacijo. S spodbujanjem ustvarjalnosti, usmerjamo aktivnost v iskanje novih, izvirnih, neobičajnih, nepričakovanih, duhovitih zamisli v dani situaciji, ki hkrati predstavljajo ustrezno, prilagojeno rešitev (Kroflič, Gobec, 1995).

2.1 USTVARJALNE GIBALNE DEJAVNOSTI PRI POUKU

Govorimo o načinu dela, pri katerem otroci z gibanjem izražajo, oblikujejo in ustvarjajo različne učno-vzgojne vsebine. Gibalne dejavnosti je možno izvajati pri vseh učnih in vzgojnih predmetih, pri tem pa ni pomembno posebno učiteljevo gibalno predznanje, ampak le njegova metodična iznajdljivost in izvirnost. Učitelj otroke spodbuja, animira in jim prepušča pobudo v gibalnem ustvarjanju. S tem ko vnaša gibanje v pouk, pa ustvarja sproščeno vzdušje in spodbuja otrokov emocionalni, socialni in intelektualni razvoj (Kroflič, 1999).

Ustvarjalni gib je aktiven izkustven učni pristop, ki otrokom omogoča doživljati netekmovalne, sodelovalne in ustvarjalne izkušnje (Geršak, 2011, str. 137).

Gib pri pouku je: sprostitev, izrazno sredstvo, spodbuda, metoda (Kroflič, 1999, str. 127).

2.1.1 OBLIKE DELA V USTVARJALNIH GIBALNIH DEJAVNOSTIH

Ustvarjalni gib lahko poteka v skupinski, individualni ali frontalni obliki (Kroflič, 1999):

- *Pomen skupinske oblike dela za medosebno komunikacijo.* Skupinska oblika predstavlja velik pomen za medosebno komunikacijo, saj privede do komunikacije učenec-učenec povsem spontano. Raziskave, v katere so vključeni učitelji, ki uvajajo in raziskujejo ustvarjalni gib, kažejo (Kroflič, 1999, v: Kroflič 1992, str. 102), da tovrstna oblika dela pozitivno vpliva na medosebno komunikacijo, sploh če zastavljen problem spodbuja člane skupine k ustvarjalnem mišljenju. Učenci so gibalno aktivni,

udejanjajo svoje zamisli, zamisli drugih članov skupine in pri tem uživajo ter so zelo domiselni.

- *Dialog v gibalnem ustvarjanju v majhnih skupinah.* Skupinsko gibalno ustvarjanje v majhnih skupinah omogoča dialog. Rezultat tega pa je zainteresiranost za delo, zadovoljstvo in ustvarjalnost učencev. Učenci morajo uporabiti dialoški način dela, če želijo rešiti zastavljen problem in nekaj ustvariti. Pri tem pa jim delo olajša gibalna dejavnost, saj se z njo lahko izražajo in seveda ustvarjajo.
- *Sodelovanje v gibalnem ustvarjanju v majhnih skupinah.* Delo v skupinah samodejno sproži sodelovanje. Pri končnem rezultatu dela je seveda delež vsakega posameznika različen, saj imajo člani različne vloge, razlikujejo pa se tudi po osebnostnih lastnostih. Ob pravilni učiteljevi usmeritvi in podpori je to priložnost, da se posamezniki postopoma vključujejo in prevzemajo odgovornejše vloge, se usklajujejo s skupino, upoštevajo druge ... Pri tem pa imajo več možnosti za sodelovanje tudi tisti, ki so šibkejši v besedni komunikaciji.
- *Individualna oblika v ustvarjalnih gibalnih dejavnostih.* Učenec seveda tudi samostojno išče svojo rešitev zastavljenega problema, torej se ukvarja sam s sabo. Rešitev nato gibalno izrazi, kar pomeni, da jo predstavi svojim sošolcem in učitelju.
- *Frontalna oblika ustvarjalnih gibalnih dejavnosti.* Kadar učitelj motivira vse otroke istočasno ali pa vsi učenci posnemajo neko gibalno sliko, ki si jo eden izmed njih izmisli, govorimo o frontalni obliki dela. Ta oblika torej omogoča ustvarjanje le v povezavi z individualno.

2.1.2 VRSTE GIBALNIH DEJAVNOSTI

Po Krofličevi (1999) so vrste gibalnih dejavnosti v učno-vzgojnem procesu naslednje:

- *Gibalne in rajalne igre*, ki se vežejo predvsem na športno in glasbeno vzgojo in so kar stalna vsebina teh področjih, seveda pa jih lahko vključimo tudi v druga predmetna področja. Takšne igre imajo velik socializacijski pomen za otroke, saj se ob dogovorjenih pravilih igre ter skozi prostorsko in gibalno obliko vključujejo v skupino, pri tem pa verbalno (govor ali petje) in neverbalno (gibalni motiv in telesni stik) komunicirajo.
- *Pantomima*, kjer gre za natančno posnemanje različnih dogajanj in zato zahteva natančno opazovanje, ustvarjanje mentalne slike in gibanja. V gledalcu pa nastajajo

miselne slike s pozornim opazovanjem in ponotranjenjem videne gibalne strukture. Tukaj je zelo pomembno gledalčevo in izvajalčevo ubesedenje doživljanja in razlaga zamisli. Pantomimo lahko vključimo v različne vsebine pri spoznavanju okolja, pouku jezika in tudi drugih učno-vzgojnih področjih.

- *Spontane in usmerjene igre z vlogami, gibno, plesno in govorno dramatiziranje*, so dejavnosti pri katerih se besedna in nebesedna komunikacija ves čas prepletata v različnih razmerjih. Otroci celostno udeležujejo različne realne in domišljajske vsebine z gibalno in besedno dejavnostjo. To plesno izražanje, ustvarjanje, sproščanje, pa naj bo individualno ali skupinsko, omogoča otrokom oblikovanje gibanja ob različnih vsebinskih in predmetnih spodbudah kot so: glasba, likovna umetnost, ples, predmeti iz spoznavanja okolja ...
- *Gibalne didaktične igre*, kjer pa v ožjem smislu govorimo o različnih didaktičnih igrah, s katerimi dosegamo konkretne operativne cilje na različnih učno-vzgojnih področjih. Lahko jih prilagajamo z različnih vzgojnih področij, npr. športna in glasbena vzgoja, ali pa jih ustvarjamo na novo sami oziroma skupaj z otroki. Otroci ob njih razvijajo določene psihomotorične, socialne in intelektualne sposobnosti in spretnosti.
- *Ponazarjanje učne snovi skozi ustvarjalni gib*, pri različnih področjih učnega načrta, kot so: jezikovna vzgoja, matematika, okolje (naravoslovje in družboslovje), glasbena vzgoja. Vključevanje ustvarjalnega giba v različna področja učnega načrta koristno vpliva na otroke, saj je pri tem aktivno tako njegovo telo, kot njegovi možgani in prav zaradi tega lažje razume pojme in pojave (Geršak, 2011).

Avtorica poudarja, da je ta razvrstitev neka osnovna informacija o možnostih vključevanja ustvarjalnega giba v pouk, saj se vse dejavnosti med seboj prepletajo in dopolnjujejo. Dejstvo pa je, da je za vse vrste teh dejavnosti značilno močno doživljanje, individualno in skupinsko ustvarjanje z interakcijo ter spontano in namensko besedno in nebesedno komuniciranje (Kroflič, 1999).

2.1.3 POMEN VKLJUČEVANJA USTVARJALNEGA GIBA V POUK

Gibanje omogoča otroku stik s konkretnimi pojavi. Če ga vključujemo pri zgodnjem učenju, je to temelj za kasnejšo abstrakcijo. Otroci se zaradi potrebe po gibanju učijo o okolju in

zaradi potrebe po učenju se gibljejo v okolju. Temelje njihovega znanja predstavljajo izkušnje, ki jih pridobivajo z gibanjem. Brez gibanja bi otroci izgubili enega najosnovnejših načinov učenja. Pomembno je tudi to, da otrok znanje, ki ga pridobi z lastno aktivnostjo, ponotranji. Takšno znanje pa je trden temelj za nadgradnjo z novimi, težjimi pojmi pri različnih predmetih v šoli (Geršak, 2006).

Ustvarjalni gib razvija otrokovo osebnost z igro. Otroci lahko s plesno igro, poleg sluha, vida in govora, vključijo tudi telesno dejavnost. Prav telesna dejavnost pa je zanje zelo pomembna, saj kažejo učenci v nižjih razredih veliko potrebo po razgibanem pouku. Zaradi energije, ki je lahko »čezmerna«, potrebujejo veliko gibanja (Geršak, 2007).

Z vključevanjem ustvarjalnega giba uvajamo v proces pouka celosten pristop, premagujemo tradicionalno dvojnost, povezujemo telesno z duševnim ter olajšamo uresničevanje naslednjih značilnosti sodobnega pouka (Kroflič, 1999, str. 12):

- pouk kot celovit proces doživljanja, gibanja, spoznavanja;
- pouk kot proces aktiviranja telesnih, čustvenih, razumskih in duhovnih zmožnosti učenca;
- pouk kot proces razvijanja ustvarjalnega mišljenja, problemskega učenja, inovativnega učenja;
- pouk kot proces oblikovanja ustvarjalnih stališč;
- pouk kot proces komunikacije: besedne in nebesedne, vertikalne in horizontalne, enosmerne in dvosmerne, dialoške vzgoje, empatije, senzibilizacije skozi različne oddajnike in sprejemnike (vizualne, slušne, kinestetične);
- pouk kot proces razvijanja kooperativnega učenja, skupinskega ustvarjanja, timskega dela;
- pouk kot proces zadovoljevanja osnovnih duševnih potreb po moči, zabavi, svobodi, ljubezni;
- pouk kot proces zadovoljevanja potrebe po igri, proces učenja skozi igro;
- pouk kot proces ekološke vzgoje v najširšem smislu z večanjem občutljivosti in strpnosti do okolja, nežive, žive narave, sočloveka, soljudi.

Tudi Geršakova (2006) ugotavlja, da se ustvarjalni gib v vedno večji meri vključuje v vsa področja dejavnosti v osnovni šoli. Vzgojitelji in učitelji ga vse pogosteje uporabljajo pri

svojem delu z učenci za motivacijo, razlago, razna utemeljevanja (npr. matematičnih pojmov), razumevanje okolja in pri začetnem opismenjevanju. Skozi ustvarjalni gib lahko skupaj z otroki raziskujemo in povezujemo različne oblike umetnosti (npr. dramsko, likovno ...) ter se učimo in komuniciramo skozi umetnost. Pri tem pa ne smemo pozabiti dejstva, da sta ustvarjalni gib in ples, na določeni razvojni stopnji otroka oz. mladostnika, ena od oblik zabave, razvedrila, humorja, ki pa ima za cilj sprostitvev (Borota, Geršak, Korošec, Majaron, 2006).

Z vključevanjem ustvarjalnega giba v osnovno šolo omogočamo otroku učenje z metodo igre in učenje skozi umetnost. Ob takih dejavnostih se otrok razvija celostno (Geršak, 2006).

Frostigova prav tako poudarja, da je lahko gibanje sredstvo za učenje različnih vsebin, tudi šolskega znanja. Kadar učenje povežemo z gibanjem, se človek uči hitreje in bolj učinkovito. Avtorica nadaljuje, da je gibanje vir zadovoljstva, zato bi moralo biti vpleteno v celotni učno-vzgojni proces, ne samo v ure športne vzgoje (Frostig, 1989).

Metoda ustvarjalnega giba omogoča celostno obravnavo in povezovanje z na videz tujimi področji intelektualne vzgoje, kot sta npr. uvajanje v matematične predstave in pojme ter priprava na branje in pisanje. Obe področji pa nudita tudi veliko izvernih spodbud za gibalno ustvarjanje, oblikovanje in izražanje. Prepletanje nebesedne in besedne gibalne dejavnosti omogoča socialno in intelektualno učenje. Z ustvarjanjem in gibalno aktivnostjo lahko ustvarjamo različna gradiva kot so: orientacija v prostoru, orientacija v lastni shemi, oblikovanje prostora, smeri v prostoru, razvrščanje v prostoru, gibanje v parih, ... Vse to pa so tudi učne vsebine intelektualne vzgoje oziroma posameznih predmetnih področij, katerim s takšnim celostnim pristopom in telesno aktivnostjo povečamo motivacijo učencev in učinkovitost učenja.

Razmišljati moramo čim širše in oblikovati dejavnosti, ki zajemajo otrokovo celotno gibalno aktivnost. Npr.: Pri pripravi na branje in pisanje, ne urimo otrok le v grafomotoriki in obvladovanju prostora v zvezku, temveč temu dodamo še »risanje« črk po zraku. Če se tega zavedamo, lahko s takšnimi dejavnostmi marsikaterega otroka obvarujemo pred raznimi učnimi težavami, v tem primeru, pred težavami pri branju in pisanju (Kroflič, Gobec, 1995).

Učna metoda ustvarjalnega giba pri pouku nam lahko služi v preventivne in tudi v terapevtske namene za različne vrste učnih težav (Kroflič, Gobec, 1995, str. 76).

Ustvarjalni gib torej lahko uporabimo kot metodo pri vseh predmetih, tako v nižjih, kot tudi v višjih razredih osnovne šole in to ne samo pri glasbeni in športni vzgoji, kjer se skozi različne gibalne in rajalne igre, ob ljudskih plesih in drugih plesnih zvrsteh, ob raznovrstni glasbi in petju otroci učijo, sproščajo, umirjajo, temveč tudi pri ostalih predmetih kot so: matematika, spoznavanje okolja, slovenski jezik ... Z ustvarjalnim gibom pa prav tako lahko popestrimo različne šolske projekte: dneve odprtih vrat, razne nastope za starše ...

Če se učitelji sprašujejo, kako vključiti ustvarjalni gib v pouk, je odgovor v lastni iznajdljivosti in ustvarjalnosti. S tem ko učitelji učencem ponudijo ustvarjalne dejavnosti, pripomorejo k razvijanju njihove ustvarjalnosti (Geršak, Novak, Tancing, 2005).

Glede na to, da je uvajanje metode ustvarjalnega giba proces, ki se ne zgodi od danes na jutri, je potrebno metodo vključevati v pouk postopoma (Geršak, 2006, str. 66).

Metoda ustvarjalnega giba je zelo močno orodje, katero nam je v učilnici vedno v pomoč (Griss, 1998).

2.1.4 PONAŽARJANJE UČNE SNOVI SKOZI USTVARJALNI GIB

Pogosto so ljudje mnenja, da je igra nekaj, kar je značilno za vrtec, za predšolskega otroka ter da je učenje značilna oblika za šolarja. Takšno mišljenje pa je zmotno, saj šolski otrok prav tako potrebuje veliko časa za igro, zato mu jo moramo ponuditi in jo celo spodbujati (Horvat, Magajna, 1987).

Raziskave sovjetskih psihologov so pokazale, da je pri mlajšem otroku, prav tako kot pri predšolskem, igra še zmeraj vodilna aktivnost duševnega razvoja. Ugotovili so, da je veliko takih učnih in vzgojnih vsebin, ki bi jih otrok spontano lažje in uspešneje usvojil skozi ustrezno igralno aktivnost, kot pa lahko to dosežemo s klasičnim poučevanjem. Zato poudarjajo, da bi morali tudi pri šolskem otroku še uporabljati igro kot vzgojno metodo in obliko izobraževalnega dela (Horvat, Magajna, 1987, str. 220).

Vključevanje ustvarjalnega giba v različna področja učnega načrta koristno vpliva na otroke. Otrok tako lažje razume pojme in pojave in prav zaradi tega, ker je njegovo telo v enaki meri aktivno kot njegovi možgani, je tudi zapomnitev učinkovitejša (Geršak, 2011).

Avtorica prikaže ponazarjanje učne snovi skozi ustvarjalni gib glede na različna področja učnega načrta (Geršak, 2011):

- **JEZIKOVNA VZGOJA.** Z gibalnimi igrami se otroci orientirajo v lastnem telesu in prostoru. To pa je pomembno za začetno opismenjevanje otrok. Preko gibalnih-grafomotoričnih vaj lahko učencem omogočimo opismenjevanje skozi igro. Učenci pišejo, sestavljajo črke in besede z različnimi deli telesa, gibalno obravnavamo glasove in črke, uporabimo lahko različne gibalne igre za utrjevanje abecede, branja in pisanja, skozi ustvarjalni gib lahko predstavimo tudi besedne vrste in stavčne člene. V pomoč pri književnosti in govornem nastopanju so nam lahko razne igre vlog, dramatizacija s plesom, prikazovanje zgodbe z gibanjem, vživljanje v različne situacije, urjenje v neverbalni komunikaciji. Učenec lahko preko ustvarjalnega giba in plesa izkusi čustva jeze, sramežljivosti, strahu in osamljenosti, kar mu je lahko v pomoč pri kreativnem pisanju. Učenci pa se preko skupinskih iger urijo tudi v poslušanju.
- **MATEMATIKA.** Tudi njene vsebine ponujajo veliko možnosti za uporabo ustvarjalnega giba in plesa. Z učenci lahko oblikujemo krive, ravne, sklenjene in nesklenjene črte, prikazujemo števila, sestavljamo geometrijske oblike s celim telesom ali posameznimi deli telesa. Črte ali geometrijske like lahko oblikujemo tudi s hojo, lahko jih »rišemo« s prsti po hrbtu ipd. Z gibanjem in gibalnimi ustvarjalnimi igrami lahko razvrščamo, urejamo, prirejamo, tudi usvajamo in utrjujemo matematične pojme, operacije, poštevanko, merske enote in simetrijo.
- **OKOLJE (naravoslovje in družboslovje).** Ponazarjamo lahko spreminjanja v naravi. Pri neživi naravi lahko skozi ustvarjalni gib ponazarjamo letne čase, stoječe in tekoče vode, razne vremenske pojave; pri temi rastlin lahko ponazarjamo drevesa, sadje, zelenjavo, cvetice, pri katerih lahko uprizorimo rast in druge procese; kadar se pogovarjamo o živalih, lahko skozi ustvarjalni gib ponazorimo domače, gozdne in druge živali; pri ljudeh pa lahko skozi ustvarjalni gib spoznavamo telo in procese v telesu. Pri temah, ki se dotikajo urbanega okolja, lahko uprizorimo promet in so učenci udeleženci v njem, prometni znaki in prevozna sredstva. Skozi ustvarjalni gib in ples

spoznavajo značilnosti okolja, ki nas obdaja, poklice in stroje, načine življenja človeka nekoč in danes, družine, družbe, človeške odnose, pomembne dogodke, praznovanja in obrede, umetnost in ekologijo. Otroci najprej opazujejo, raziskujejo in proučijo gibanje in oblike v okolju, po opazovanju pa s pomočjo predstav to podoživijo in oblikujejo z gibanjem telesa. Tako zadostijo potrebi po gibanju, utrjujejo spoznanja in razvijajo ustvarjalnost.

- **GLASBENA VZGOJA.** Otrok pridobiva prve izkušnje in znanja o glasbi s poslušanjem in gibanjem ob njej. To otrokovo gibanje pa učitelj usmerja z različnimi gibalnimi dejavnosti, preko katerih bo otrok lahko izrazil kaj čuti, doživlja in razume ob glasbi. Povezujemo lahko gibanje in glasbo, se gibamo ob petju in ponazarjamo glasbo, poslušamo in se vanjo vživljamo, izražamo melodijo, tempo in ritem skozi ples, izvedemo glasbeno-plesno pravljico, ustvarimo glasbene uganke in izštevanke, plešemo otroške in ljudske plesne, gibalne in rajalne igre ter se ob glasbi sproščamo.

Ustvarjalne igre prehajajo v prave oblike dela, preko katerih se vzpostavi naraven prehod od iger k učenju in delu (Horvat, Magajna, 1987).

2.1.5 VPLIV USTVARJALNEGA GIBA NA UČENCE PRI POUKU

Ustvarjalni gib pozitivno vpliva na razvoj učenčeve predstavljenosti. Ustvarjalno gibanje ima večkratno vrednost, ker prispeva k razvoju hkratnega zavedanja sebe in okolja ter krepi predstavljanje, integrira zavedanje, zaznavanje, spominjanje, čustva, misli in akcijo (Frostig 1970, v: Kroflič, 1999, str. 49).

Vključevanje gibanja v pouk koristno vpliva na učence, saj gibanje (Geršak, 2006, po: Kovar, Combs, Campbell, Napper-Owen & Worrel, 2004, str. 223):

- izboljšuje cirkulacijo krvi in kisika,
- zvišuje vsebnost kisika v možganih,
- uravnava otrokovo razpoloženje,
- zmanjšuje negativne vplive učenčevega sedenja,
- odvrta od pasivnega učenja,
- pozitivno vpliva na razmišljanje,
- povečuje zainteresiranost,

- vzdržuje ravnovesje med duševnim in telesnim stanjem.

Poleg tega, pa si otrok določeno stvar bolje zapomni, ko je njegovo telo prav tako in v enaki meri aktivno kot njegovi možgani (Geršak, 2006, str. 61).

Z gibalnimi dejavnostmi si otrok razvija naslednje psihične funkcije in sposobnosti (Kroflič, Gobec, 1995, str. 31):

- motorične sposobnosti: koordinacijo, ravnotežje, hitrost, moč, gibljivost, preciznost;
- samozavedanje: pridobivanje podobe o sebi, orientacija v lastnem telesu, telesna slika, telesna shema, zavedanje telesa;
- zavedanje prostora in časa, ker je gibanje dogajanje v prostoru in času;
- govor: razumevanje govora drugih (receptivni govor), besedno izražanje (ekspresivni govor);
- zaznavanje oblik, gibanj, dogajanj v okolju: občutljivost (senzibilnost) za dogajanje v okolju (tudi socialnem);
- višje spoznavne funkcije: pomnjenje, predstavljanje, domišljija, mišljenje;
- ustvarjalnost, ustvarjalna stališča;
- čustvena in socialna prilagojenost.

Nekdanji učitelj Timothy Burns v nedavnem intervjuju pravi, da lahko učitelji bolj uspešno poučujejo, če poznajo zakonitosti razvoja spoznavnih sposobnosti otrok, njihovih »možganov, telesa, duha in srca.« Nadaljuje, da gibanje pripravi možgane na učenje. Ko se gibljemo, zadnji, spodnji del možganov postane zelo aktiven in živci posredujejo informacije v višje predele možganov, ki jih uporabljamo za koncentracijo. Z gibanjem, pravi, smo lahko bolj koncentrirani in le-to lahko ohranimo dlje časa. Je pa tudi res, da bolj ko so otroci pri gibanju koordinirani in več ko imajo ravnotežja, bolje možgani delujejo. Usklajeno gibanje obeh polovic telesa vodi do usklajenega delovanja obeh možganskih polovic in s tem pozitivno vpliva na učne sposobnosti otrok. Učiteljem želi sporočiti, da ni nujno, da se otroci največ naučijo, če mirno sedijo. Med sedenjem so namreč možgani slabše organizirani, vanje doteka manj krvi in sprednji del možganov ni tako aktiven (Burns, 2011).

2.1.5.1 POZITIVNI UČINKI METODE USTVARJALNEGA GIBA PRI POUKU

Razne raziskave s področja ustvarjalnega giba kažejo, da le-ta pozitivno vpliva na učence pri pouku. Učitelji poudarjajo predvsem, da učenci skozi gibalne sprostitevne vaje odkrivajo sebe, razvijajo socialne odnose, čustva in se sprostijo. Gibalne dejavnosti doživljajo kot zabavne, prijetne ter se skozi njih naučijo veliko novega in potrebnega za življenje. Vaje so v pomoč tudi učitelju, ki preko njih bolje spozna učence, njihovo doživljanje in njihov razvoj. Sprostitevne tehnike pri pouku so zelo pomembne, saj se učenci postopoma naučijo sproščati in pri tem najdejo svoje načine sprostitve. Poudarja pa se tudi, da učenci radi obiskujejo pouk, pri katerem je manj konfliktov in kjer se učijo na zabaven ter prijeten način (Geršak, 2006).

Ob uporabi ustvarjalnega giba in plesa kot učne metode, se kažejo pozitivni učinki predvsem na otrokov čustveno-socialni in psihomotorični razvoj, posredno pa zaradi povečane motivacije tudi na kognitivni razvoj (Geršak, 2007).

Iz seminarskih nalog učiteljic in vzgojiteljic so Geršakova, Novakova in Tancingova (2005) v svoji raziskavi izpostavile in grupirale naslednje pozitivne učinke ustvarjalnega giba pri pouku:

- **ZADOVOLJSTVO:** zadovoljstvo, zabava, uživanje, uspeh, dobro počutje, razigranost, presenečeni, hitro minilo, aplavz, osrečevanje, sreča, ponavljanje, ugodje, prijetnost, živahnost, humor, razvedrilo, vedrina.
- **SPROŠČENOST:** sproščenost, sprostitev, umirjenost, tišina, sprostitev odvečne (negativne) energije, moč, nova energija, ni obremenjujoče.
- **POZITIVNI ODNOSI, VZDUŠJE:** pozitivni odnosi v socialni skupini, povezanost, prijateljstvo, pozitivna klima (vzdušje), strpnost do drugih, uvidevnost, solidarnost, pripadnost skupini, ni napetosti, prijaznost, zaupanje, manj agresivni, prilagoditev, disciplina, spoštovanje, nežnost, potrpežljivost.
- **TELESNA AKTIVNOST:** gibanje, gibljivost, razgibavanje, motorika, koordinacija, spretnost, zdrav razvoj, dinamika, dinamičnost, razvoj otroka.
- **USTVARJALNOST:** ustvarjalnost, lastne ideje, želje, samoinicativnost, izvirnost, kreativnost, domiselnost, inovativnost, iznajdljivost.
- **KOMUNIKACIJA:** komunikacijska sposobnost, sporazumevanje, pogovarjanje, dogovarjanje, organiziranost, organizacija, odzivanje.

- **MISELNA AKTIVNOST:** spontano, naravno učenje, trajnejše, trdnejše znanje, utrditev snovi, razvijanje mišljenja, razumevanje, nova znanja, pomnjenje, pridobitev izkušenj, bogatenje notranjega sveta, samoučenje, nove izkušnje, razvoj sposobnosti, zapomnitev abstraktnih pojmov.
- **IZRAŽANJE ČUSTEV:** izražanje čustev, občutkov, senzibilnost, veselje, smeh, nasmejanost, dajati/sprejemati ljubezen, brez zadržkov.
- **IZBOLJŠANA KONCENTRACIJA:** koncentracija, pozornost, natančnost, doslednost, poslušnost, upoštevanje, razumevanje navodil, zbranost pri delu, zaznavanje.
- **DOMIŠLJIJA:** domišljija, predstavnost, vizualizacija, podoživljanje (vsebin), improvizacija, sanjarjenje.
- **DOŽIVLJANJE SVETA OKOLI SEBE:** doživljanje sveta okoli sebe, opazovanje, doživetost, zavedanje prostora, orientacija, zavedanje časa.
- **POZITIVNA SAMOPODOBA:** samozavedanje, spoznavanje lastnega telesa, pozitivna samopodoba, samozavest, samopreverjanje, samokontrola, individualnost otroka, poglobljanje vase, samokritični.
- **ZAINTERESIRANOST:** zanimivost, navdušenje, zainteresiranost, raziskovanje, popestritev, radovednost.
- **MOTIVACIJA:** motivacija (intrinzična), spodbude.
- **VŽIVLJANJE, EMPATIJA:** vživljanje (empatija), posnemanje.
- **SAMOSTOJNOST:** samostojnost, odgovornost, svoboda izražanja, pogum.
- **DELOVNA AKTIVNOST:** delavnost, zavzetost pri delu, učinkovitost, odločnost, vrednotenje, kritično vrednotenje, načrtovanje.

Raziskavo zaključujejo z mnenjem, da ima metoda ustvarjalnega giba pozitiven učinek na celoten razred, pri tem so vključeni tako učitelji kot učenci. To metodo najpogosteje spremljajo sproščenost, pozitivno vzdušje in povečana delavnost učencev. Učiteljice morajo sicer vložiti večjo količino truda, a se ob koncu počutijo uspešne, učenci pa so zadovoljni (Geršak, Novak, Tancing, 2005).

Susan Griss v svoji knjigi izpostavi odziv ene izmed učiteljic. Le-ta jo vpraša: »Kaj vendar počne?« Namreč, vsi otroci, ki so bili v njeni skupini plesa pred uro matematike, so se naučili snovi dvakrat hitreje, kot tisti, ki pri njej še niso bili (Griss, 1998).

3 POMEN USTVARJALNEGA GIBA ZA OTROKE S POSEBNIMI POTREBAMI

Ustvarjalno gibanje še posebej koristi kulturno prikrajšanim in zavrtim otrokom, otrokom s primanjkljaji v zaznavanju, tistim z učnimi težavami in duševno zaostalim, torej vsem tistim, ki jim je iz različnih razlogov skupna pomanjkljiva predstavljenost (Frostig 1970, v: Kroflič, 1999).

Metoda ustvarjalnega giba je dobrodošla za različne tipe oseb s posebnimi potrebami. Z raznimi gibalnimi dejavnostmi si sproščajo napetosti, spoznavajo svoje telo, um in notranji jaz, izražajo občutke in si ob tem razvijajo pozitivno samopodobo (Geršak, Sedevčič, Erban, 2005, str. 55).

Z ustvarjalnimi gibalnimi dejavnostmi otroci zadovoljujejo osnovne potrebe po stikih, gibanju, ustvarjanju, prav zaradi tega pa lahko rečemo, da te dejavnosti olajšujejo komunikacijo vsem otrokom, ne glede na njihovo različnost (Kroflič, 1999).

Gibanje in gibalno ustvarjanje ima za različne tipe otrok s posebnimi potrebami različen pomen. V nadaljevanju bom predstavila posamezne skupine otrok s posebnimi potrebami in pomen ustvarjalnega giba zanje.

Nadarjeni otroci

Naj najprej izpostavim nadarjene otroke, za katere avtorici Kroflič in Gobec (1995) pravita, da so bodoči nosilci razvoja in napredka človeštva. Učitelji se moramo zavedati, da smo na nek način njihovi mentorji in jim dopuščati ter jih spodbujati, da razvijajo svoje naravne danosti. Nadarjeni otroci so radovedni, živahni, ustvarjalni, pogosto v ospredju in priljubljeni med vrstniki. Ob neupoštevanju njihovih drugačnih in večjih potreb pa lahko postanejo tudi težavni, nemirni, celo agresivni. Ustvarjanje z gibanjem zadovoljuje njihove potrebe po gibanju, hkrati pa jim daje možnost uveljavljanja in samopotrjevanja. Kot motorično spretnjšim in razvitejšim otrokom jim lahko pustimo, da so organizatorji, koreografi pri

raznih gibno-plesnih igrach. Pri tem bodo svojo neporabljeno energijo vlagali v delo in trud, kar pa bo pozitivno učinkovalo na oblikovanje njihovega značaja (Kroflič, Gobec, 1995).

Motorično nemirni in impulzivni otroci

Hiperaktivni otroci so v stalnem gibanju. Njihovo gibanje je večkrat sunkovito, naglo in brez cilja (Frostig, 1989). Zanje moramo učitelji organizirati takšne gibalne dejavnosti, ki jih čim manj omejujejo v gibanju pri spontani in usmerjeni igri. Če bomo razumeli, da je njihovo vedenje pač njihova psihofizična značilnost, se ne bomo spopadali z njo in si zastavljali ciljev le kako umiriti otroka. Raje mu prilagodimo pouk in mu pustimo možnost gibanja in izražanja z gibanjem tudi pri pouku. Organizirajmo razne ustvarjalne gibalne sprostitev, katere bodo otroka privedle do telesne in duševne umiritve (Kroflič, Gobec, 1995). Ob tej metodi dela se hiperaktivni in impulzivni otroci umirjajo in učijo kontrolirati svoje fizične reakcije (Vratuša, 1995, v: Kroflič, 1999, str. 210).

Zupančičeva v svoji diplomski nalogi, kjer je raziskovala vpliv metode ustvarjalnega giba na nemirne otroke, navaja, da se ob uvajanju ustvarjalnega giba v pouk, pri nemirnih otrocih opazajo pozitivni učinki. Otroci se umirijo, vzpostavijo boljše medsebojne odnose s svojimi vrstniki, zmanjša se njihovo agresivno vedenje in postanejo strpnejši. Izboljša se tudi njihov odnos do dela, postanejo bolj motivirani in zviša se njihova koncentracija. Opazi pa se tudi višji nivo ustvarjalnosti. Nemirni učenci se ob gibalnih dejavnostih sprostijo, postanejo dobre volje, napredujejo v doživljanju lastne samozavesti in pridobijo na samopodobi (Zupančič, 2007).

Zavrtni otroci

Gibanje jim omogoči socializacijo. Ti otroci se besedno manj izražajo, z gibalnimi dejavnostmi pa lažje vzpostavijo stike. Nikakor ne smemo pričakovati, da bo rezultat viden takoj. Postopoma jih navajamo na razne gibalne aktivnosti in pritegujemo njihovo pozornost. Pri nekaterih že samo opazovanje igre drugih učencev pomeni neke vrste vključitev. Seveda lahko traja dalj časa, da bo zadržanost popustila in se bo otrok nasmejalo, vključil, spregovoril, zato naj se nam nikamor ne mudi (Kroflič, Gobec, 1995).

Otroci z neobičajnimi vedenjskimi reakcijami

Zanje je značilno: ponavljajoči se nesmiselni gibi, sesanje prsta, močenje, samozadovoljevanje, jecljanje, stereotipno – vedno enako reagiranje, neustrezno dani situaciji. Gibalno ustvarjanje omogoča sprostitev napetosti in razbijanje stereotipnih vzorcev vedenja. Posameznik pri tem išče nove, dani situaciji, primerne in ustrezne rešitve (Kroflič, Gobec, 1995).

Telesno prizadeti in bolni otroci

Zanje je gibanje sredstvo izražanja, sprostitve in ustvarjanja. Gibalne dejavnosti, spodbude za gibanje in metode jim učitelji prilagodimo glede na njihovo vrsto prizadetosti (Kroflič, Gobec, 1995).

Otroci v bolnišnici

Vzgojitelji v bolnišnicah v svoje delo uvajajo sproščanje, izražanje in ustvarjanje z gibanjem, kar se je izkazalo za učinkovito. Otroci se sproščajo in doživljajo ugodje, to pa zmanjšuje stres in preprečuje pojav posebnega duševnega stanja, imenovanega hospitalizem, ki zavira zdravljenje (Kroflič, Gobec, 1995). Sproščujoči učinek privede do nekaterih pozitivnih dejavnikov, kot je olajšano bivanje v bolnišnici, saj se ob metodi ustvarjalnega giba izboljšuje komunikacija z zdravstvenim osebjem in zmanjšuje strah pred medicinskimi posegi. Dokazano je, da sta zmanjšan stres in pospešeno zdravljenje rezultat ustvarjalne igre z gibanjem, ki vzbuja močno domišljjsko in čustveno doživljanje, telesno in duševno sprošča in ustvarja ugodje (Lorch Bacci, 1993, v: Kroflič, 1999).

Duševno prizadeti otroci

Zanje so gibalne dejavnosti pomemben spodbujevalec duševnega in telesnega razvoja. Ob izvajanju ustvarjalnih gibalnih aktivnosti se otroci vključujejo v igro z drugimi otroki, osvajajo prostor in se orientirajo v njem, razvijajo psihomotorične sposobnosti ter samostojnost (Kroflič, Gobec, 1995).

Otroci z motnjami govora

Telesno gibanje pripomore k učenju pojmovanja samega sebe, razvijanju orientacije v prostoru in odpiranju področja izražanja. Učitelji se odločimo predvsem za gibalne aktivnosti, ki vsebujejo: ustvarjalno gibanje in ples, pantomimo, posnemanje, improvizacijo in dramo (Geršak, Sedevčič, Erban, 2005).

Slepi in slabovidni otroci

Posamezniki imajo pogosto omejene načine gibanja, katerih vzrok je strah pri gibanju brez vida (Caf, 1994). Ustvarjalno gibanje jim lahko pomaga, da se začno gibati z več samozavesti in svobode, osvajati prostor, okolico, zvoke in ritme (Geršak, Sedevčič, Erban, 2005).

Gluhi in naglušni otroci

Plesne izkušnje zmanjšujejo občutke izolacije in motivirajo posameznika za socialne odnose (Levy, F. J., 1988, v: Caf, 1994, str. 53). Skozi posnemanje in kasnejše samostojno izražanje razvijajo svojo ustvarjalnost v gibu in plesu (Geršak, Sedevčič, Erban, 2005, str. 52).

3.1. POMOČ Z UMETNOSTJO

Pomoč z umetnostjo je novejša disciplina, ki se v sodobnem svetu hitro razvija. Združuje prvine konceptov in idej s področij umetnosti in estetike, psihologije in psihiatrije, vzgoje in sociologije (Vogelnik, 2003, str. 5).

Povezujemo jo s področjem obravnav oseb s posebnimi potrebami. Zanje je posebej pomembno, da razvijajo svoje potenciale, saj jim to omogoča hitrejše napredovanje. Ob napredovanju in potrditvi lastne uspešnosti, osebe s posebnimi potrebami doživljajo uspeh in zadovoljstvo, to pa pozitivno vpliva na njihovo samopodobo ter hkrati na razvijanje njihovih sposobnosti ter sprejetje s strani družbe. Sposobnosti, ki jih pri osebah s posebnimi potrebami odkrijemo, lahko razvijamo tudi s pomočjo umetnosti. Odvisno od umetnostnega izraznega sredstva poznamo: pomoč z likovnim izražanjem, pomoč z glasbo, pomoč z dramo ter pomoč z gibom in s plesom. Pri tem učenci razvijajo svoje potenciale preko doživljanja, izražanja in

ustvarjanja z umetnostnimi izraznimi sredstvi. Pomoč z umetnostjo jim omogoča, da drugim ljudem izražajo svoje občutke, čustva in misli (Grubešič, 2006).

Posamezne zvrsti pomoči z umetnostjo, za katere Grubešičeva (2006) uporabi izraz »terapija«:

- glasbena terapija,
- likovna terapija,
- dramska terapija,
- gibno-plesna terapija.

Sama se bom v nadaljevanju bolj osredotočila na zadnjo, gibno-plesno terapijo.

3.1.1. GIBNO-PLESNA TERAPIJA

Je proces, v katerem je telesno gibanje, izražanje in ustvarjanje z gibom, osnovno terapevtsko sredstvo (Grubešič, 2006, str. 79).

Krofličeva (1999) pravi, da to ni nič drugega, kot vzgajanje v najboljšem pomenu te besede, ker pripomore k razvijanju celovite osebnosti (notranje in zunanje uravnotežene osebnosti), ki lahko razvija vse svoje potenciale (Kroflič, 1999).

Gibno-plesna terapija je kreativna raba giba in plesa v terapevtski povezavi (Payne, 1992, v: Grubešič, 2006, str. 79).

Osnova za potek gibno-plesne terapije je velikokrat ustvarjalno gibanje, ki je bistvena sestavina plesa. Elemente plesa povezujemo v različne odnose in zaporedja moči in s tem ustvarjamo različne dimenzije, kvalitete plesnega gibanja. Elemente, kot so: prostor, zavedanje lastnega telesa, kakovost giba, čas, dinamika gibanja, lahko apliciramo na področje govora, branja in pisanja (Bucik, 2010).

Preko te terapije se pri posamezniku izboljšuje telesna samopodoba, koordinacija, motorične spretnosti, socializacija, komunikacija, razvija se zaupanje, zavest in samoizražanje. Vse to pa pripelje do povečanja intelektualnih kapacitet in osebne rasti posameznika (Grubešič, 2006).

Pomen gibno-plesne terapije opredelimo z naslednjimi značilnostmi (Payne, 1984, str. 47, v: Kroflič, 1999, str. 23):

- Prispeva k samozavedanju, ker omogoča oblikovanje ustrezne telesne slike, daje občutek notranje strukture, reducira impulzivost, omogoča odkrivati samega sebe, vzbuja zadovoljstvo s samim seboj, samozaupanje, občutljivost za neverbalne znake.
- Razvija socialne sposobnosti (socialno zavedanje), ker spodbuja stike z drugimi, zaupanje, občutljivost, prilagodljivost, sodelovanje, skupinsko reševanje problemov, upoštevanje pravil, delitev pozornosti, empatijo, vodenje, podrejanje, vzdrževanje pozornosti, prejemanje stikov preko dotika, iniciativnost in sodelovanje v aktivnostih.
- Daje možnosti za izražanje čustev in domišljije skozi oblikovanje s telesom.
- Omogoča občutenje uspeha in zadovoljstva.
- Izboljšuje funkcionalne in dinamične elemente nevro-muskularnih spretnosti: koordinacijo v hoji, ravnotežje in prostorsko orientacijo.
- Privzgaja vzorce emocionalnih in fizičnih odgovorov na pozitiven in sprejemljiv način, usposablja osebe za kreativno vključevanje v družbo in preprečuje konformizem.

3.2 VPLIV USTVARJALNEGA GIBA NA OTROKE S POSEBNIMI POTREBAMI

Ugotavlja se, da gibno-plesna terapija, katero v obliki pomoči z umetnostjo uporabljamo pri delu z otroki s posebnimi potrebami, na le-te koristno vpliva. Otrokom je omogočeno zavedanje lastnega telesa, doživljanje, izražanje občutij, samostojno izbiranje in usmerjanje svojega vedenja ter odmik iz utrjenih vedenjskih vzorcev (Kroflič, 1999).

Hribarjeva (2006), ki je v svoji raziskavi pregledala in analizirala 20 diplomskih del v povezavi z ustvarjalnim gibom in učenci s posebnimi potrebami, je ugotovila, da ustvarjalni gib pozitivno vpliva na kognitivni, psihomotorični in socialno-emocionalni razvoj teh otrok.

Avtorica pravi, da se pozitivni vplivi ustvarjalnega giba najmočneje pokažejo v sproščenosti v razredu, pozitivni komunikaciji in dobrih medsebojnih odnosih. Pri učencih je opazna tudi boljša samopodoba, večja strpnost do sebe in drugih, zmanjšana pa je agresivnost in razni vedenjski problemi. Metoda ustvarjalnega giba ima velik vpliv na ustvarjalnost otrok, na njihove delovne navade, motivacijo, pozornost in še mnogo drugih dejavnikov. Ob vsem tem pa otroci krepijo tudi svoje fizično stanje, se telesno sprostijo in umirijo (Hribar, 2006).

Gibalna aktivnost in ustvarjalni gib razbijata zadržke in stereotipe (Hribar, 2006, str. 44). To pa je zelo pomembno pri integraciji otrok s posebnimi potrebami. Ustvarjalni gib je smiselno vključevati v tradicionalni pouk, saj pozitivno vpliva na vse ravni razvoja, kot je omenjeno že poprej. Poleg tega, da se učenci dobro počutijo, so sproščeni in bolj motivirani za delo, pa takšna metoda pripomore k boljši integraciji otrok s posebnimi potrebami, saj učenci tako lažje izražajo svoja občutja, se neverbalno sporazumevajo z ostalimi, so vsestransko ustvarjalni, samozavestnejši in se lažje vključijo v skupino (Hribar, 2006).

Pozitivne učinke uporabe ustvarjalnega giba pri osebah s posebnimi potrebami omenjajo tudi avtorice Geršak, Sedevčič in Erban (2005). Pravijo, da se ti učinki kažejo na različnih področjih: večja sproščenost, motivacija in ustvarjalnost pri skupinskem delu, krepitev koncentracije in vizualizacije, razvijanje empatije, ustvarjalno mišljenje in govor, krepitev socialne komponente in izboljšanje komunikacije. Namen gibno-plesne terapije pri osebah s posebnimi potrebami je ustvariti gibalno dejavnost, ki je pomembna za njihov razvoj ter izboljšanje fizičnih in umskih kvalitiet (Geršak, Sedevčič, Erban, 2005).

4 HIPOAKTIVNI OTROCI

Hipoaktivne otroke različni avtorji označujejo z izrazi kot so (Caf, 1994, str. 12):

- pasivni otroci,
- mirni otroci,
- introvertirani (vase zaprti) otroci,
- počasni otroci,
- zavrti otroci.

Pretirano miren oz. hipoaktiven otrok ima težave s prilagajanjem zaradi prešibke samoaktivnosti, premajhne lastne udeležbe v interakciji z okoljem. Pogosto ne razvije ustreznih sistemov za prilagajanje ali pa so ti pomanjkljivi, saj je večinoma neaktiven. Ker pobud za aktivnost v njegovem psihičnem aparatu manjka, je otrok bolj odvisen od tega, koliko ga drugi usmerjajo v aktivnost. Hipoaktiven otrok v ozadju nima lastnega motiva, zato mu tudi aktivnost ni privlačna. Odveč in neprijeten mu je napor, ki ga mora vložiti. Namesto, da bi ga potegnilo v akcijo, se ji začne izogibati, to pa ga peha v lagodnost in vedno večji zaostanek (Praper, 1995).

Gibalno manj spretni otroci dobivajo o sebi sporočila, da nečesa ne zmorejo in ne znajo. Ta sporočila, ki jih otrok dobiva s strani njemu pomembnih ljudi, vplivajo na oblikovanje njegove samopodobe. Zadržan otrok je po navadi manj spreten zaradi pomanjkanja želje po aktivnosti in strahu pred neuspehom (Čeh Svetina, Rožanc Dernikovič, 2004, str. 64).

Po temperamentnih tipih uvrščamo hipoaktivne otroke v skupino pasivnih otrok (Caf, 1994, str. 13).

Pasivne oblike nezdravega vedenja otrok lahko razvrstimo v dve glavni skupini (Košiček, M. in T., 1976):

- *plah otrok*, za katerega sta značilna predvsem plahost in zapiranje vase, obenem pa je ta otrok tudi zavrt, molčeč, nezaupljiv, nevesel in celo potr;
- *nemaren otrok*, ki je nesamostojen, len, brezvoljen, nereden in nezainteresiran.

Pasiven otrok je torej lahko (Caf, 1994, str. 14):

- plah,
- vase zaprt,
- potrtn,
- nemaren.

Plah otrok

Plašnost je znak, da se otrok počuti negotovo, ogroženo in da ima slabo samozavest. Tak otrok ne verjame sam vase, v svojo moč, si ne upa izraziti samega sebe, se čuti nemočnega in v vsem okoli sebe vidi nevarnost za svojo osebnost, sam pa si ne upa in nima moči, da bi se temu uprl. Boji se lotiti česarkoli samostojno, se soočiti z neznanim položajem, z neznanimi ljudmi. Pravzaprav ga je strah vsake akcije, obremenitve, naloge in odgovornosti. Posebno pa se boji samostojnega nastopanja, kazanja svojih sposobnosti, znanja in spretnosti. Strah ga je vsake priložnosti, kjer bi lahko doživel uspeh, očitke ali posmeh. V šoli je plahе otroke ves čas strah spraševanja, šolskih nalog oz. nastopov na raznih prireditvah.

Plašnost zavira spontanost otrok in mu zmanjša sposobnost za akcijo. Vse to pa mu preprečuje, da bi v svojih dejavnostih, v šoli in tudi potem v poklicu, doživel uspehe, ki bi bili izraz njegove sposobnosti. V stikih z ljudmi je zadržan, zmeden in zato tudi v družbi dosega slabši uspeh.

Plahi otroci dosegaajo v šoli razmeroma slabši uspeh. Zaradi strahu pred neuspešnostjo, slabijo njihove intelektualne funkcije. Slab uspeh pa zmanjšuje tudi motivacijo za učenje. Med plahimi otroki lahko naletimo tudi na tiste, ki so razumsko dosti slabše razviti oz. trpijo za specifičnimi učnimi težavami (disleksijo, disgrafijo ipd.)

S pravilno vzgojo je plašnost v vedenju mogoče preprečiti ali pa jo vsaj omejiti na manjšo stopnjo. Najprej moramo ugotoviti izvor plašnosti, nato pa sistematično opogumljati otroka, ki naj se postavi na lastne noge in je izpostavljen okoliščinam, v katerih se bo lahko uveljavil in bo uspešen (Košiček, M. in T., 1976).

Vase zaprt otrok

Kadar je otrok v družbi preveč miren, tih, se nerad druži z vrstniki oz. je v družbi sramežljiv in neiznajdljiv, pravimo da je vase zaprt. Navadno nima stalnih prijateljev in je najraje sam.

Če se že vključi v otroško igro, pa se kmalu umakne, saj v njej ne najde zadovoljstva. Ker si ne zna ustvariti pristnega stika s prijatelji oz. sošolci, ga je tudi težko prepričati naj si poišče družbo. Tak otrok preveč sanjari in veliko časa preživi za knjigami.

Zaprtnost vase je znak, ki kaže, da je otrok negotov v vase, kadar se znajde med sebi enakimi, ter da vrstnikom ne zaupa. Velikokrat je to tudi spremni pojav plašnosti. Domneva se, da morajo dečka doleteti hujše motnje v čustvenem življenju kakor deklice, preden postane plašljiv, a takrat se plašljivost močneje odraža. Prav zato zasledimo pri plašljivih dečkih še druge oblike pasivnih vedenjskih motenj: zadržanost, neiznajdljivost, pretirano sramežljivost, nesamostojnost itd.

Vendar pa vase zaprti otroci niso vsi v enaki meri zaprti vase v prav vsakem okolju, v katerem se znajdejo.

Kadar se ukvarjamo z vase zaprtim otrokom, moramo najprej pomisliti kaj je v ozadju le-tega, saj so lahko vase zaprti otroci takšni iz najrazličnejših vzrokov: otroci s telesnimi obolenji, bolehní otroci, duševno nezadostno razviti, otroci z raznimi telesnimi hibami, neprestano »zaviti v vato« s strani staršev, čustveno zanemarjeni in brez ljubezni vzgojeni ipd. Pri odpravljanju otrokove zaprtosti vase uporabimo podobne metode kot pri plahem otroku. Postopoma jih vključujemo v družbo, najprej v manjšo, potem pa v vedno večjo. Seveda lahko pri tem pričakujemo odpor, vendar je to le prehodno, zato je bolje da ga spregledamo, nadaljujemo, ostanemo dosledni in se ne razburjamo ali izgubimo potrpljenja (Košiček, M. in T., 1976).

Potrt otrok

Potrt otrok je čemeren, odrezav, brezvoljen, molčeč, zaprt vase in pasiven. Pogosto je utrujen, toži, da ga boli vsakič kaj drugega, trpi za tesnobo, za katero ne ve vzroka, sili ga na jok, nima teka, nemirno spi, vedno je resen in se ne smeje. Otrok, ki je v takem psihičnem stanju, je v šoli raztresen, negiben, ne sledi pouku, prav nič ga ne zanima, sošolcem pa se izogiba. Vse to pa spremlja tudi slabo pomnjenje, veliko časa lahko preživi za knjigami, pa si ne zapomni dovolj. Včasih tak otrok postane tudi razdražljiv in nestrpen do ljudi okoli sebe.

Kratkotrajna potrtost je v otroštvu pogost pojav, sploh kadar se otroku ne izpolni kakšna želja ali mu kaj ni po volji. Vendar takšna stanja po navadi minejo in ne puščajo hujših posledic. Skrbeti pa nas lahko začne, ko pri otrocih opazimo dolgotrajnejša stanja potrtosti, ki ne minejo tudi po nekaj dneh.

Kronična potrtoost je vedno posledica zelo mučnih življenjskih preizkušenj. Vzrok motenj je lahko tudi neprestano duševno trpinčenje otroka. Sploh so pogosto potrtoi otroci, ki so zapostavljeni, neljubljeni, čustveno zanemarjeni in takšni, ki so jih starši zapustili (Košiček, M. in T., 1976).

Potrto otrok potrebuje čim bolj spodbudno okolje, ki mu omogoča tudi bolj veselo razpoloženje in prijeten občutek. Otrokov potrtosti ne smemo kar spregledati, ampak mu moramo pokazati, da njegove občutke upoštevamo in spoštujemo (Košiček, M. in T., 1976, v Caf, 1994).

Nemaren otrok

Nemaren otrok je počasen, len, brez spodbude, sam ničesar ne naredi, vedno čaka na spodbudo in pomoč odraslih in vse dela brez volje, površno in nerodno. Ko pogosteje opazimo takšno vedenje pri otroku, moramo najprej ugotoviti, ali ni v ozadju morebiti kakšno telesno obolenje oz. telesna hiba (npr. motnja v duševnem razvoju). Ko to izključimo, pa poiščemo pravi razlog v čustvenih lastnostih otroka, v njegovem odnosu do okolja. To, da otrok ni v vseh situacijah enako počasen in nezainteresiran kaže, da je nemarno vedenje psihičnega izvora. Če pa je lenobnost posledica bolezni, bo otrok takšen pri vsaki dejavnosti.

Večkrat otroci pokažejo lenobnost, počasnost, nespretnost, kadar je potrebno kaj storiti za svojo toaleto, se obleči, umiti, počesati, pospraviti igrače, iti v trgovino ali pa napraviti kaj drugega za starše. Če tega istega otroka pustimo pri igri, pa postane ves živahen in aktiven. To nam daje vedeti, da je nemarnost odraz otrokove negativne motivacije do okolja. Otrokov odnos je negativen predvsem do nalog, ki mu jih zadajo drugi in niso izraz njegove spontanosti, temveč so zahteva učitelja.

Nemarnost se povsem pokaže šele tedaj, ko gre otrok prvič v šolo, saj se mora takrat privaditi sistematičnemu delu, stalnim nalogam, odgovornosti do šole, disciplini, obveznostim, ki zahtevajo natančnost in red. Vse to pa takšnemu otroku nikakor ni v navadi. Otrok prične kazati odpor, ne zmeni se za svoje domače naloge in »pozablja« nanje, pravi, da se ne more spomniti, kaj jim je učiteljica v šoli naročila ipd. K delu ga je potrebno prav prisiliti, pa še takrat je počasen, nepazljiv, hitro želi končati z opravilom in si izmišlja najrazličnejše potrebe (lahkota, žeja ...), da bi se lahko izmaknil delu. Obenem pa je nestrpen, čemeran, hitro se utruji in izgubi zanimanje, je površen, neurejen ali pa se sploh ne trudi, da bi premislil in

neko nalogo pravilno rešil. Prav zaradi tega je otrokov šolski uspeh slabši in ocene mu nikakor ne pomagajo pri boljši motivaciji za delo.

Nemaren otrok hitro izkoristi nepazljivost učitelja in se izogne njegovemu nadzoru ter se raje kratkočasi z igro. Zato pravijo, da je neresen, igriv in neodgovoren do svojih dolžnosti (Košiček, M. in T., 1976).

Vzroki za nemarnost so lahko: razvajenost in nesamostojnost, avtoritativna ali neizenačena in nedosledna vzgoja, intelektualna nezadostnost, kljubovanje staršem ali učitelju, emocionalna zapuščenost ipd. (Ribić, K., 1991, v Caf, 1994, str. 26).

Sredstvo, kako preprečiti otroško nemarnost, moramo iskati v obče pravilni vzgoji otroka, v prilagajanju njegovim individualnim lastnostim in v izogibanju vseh napačnih metod. Nikakor ni mogoče podati specifičnih in točno določenih receptov za odpravljanje nemarnosti, je pa res, da jo je potrebno zdraviti v celoti, odstraniti ali vsaj ublažiti negativne vplive okolja in poskrbeti za čim pravilnejši vzgojni proces. Pomembno je, da takšnemu otroku sistematično razvijamo zanimanje za razne dejavnosti in ga pri tem spodbujamo (Košiček, M. in T., 1976).

4.1 VPLIV USTVARJALNEGA GIBA NA HIPOAKTIVNE UČENCE

Otroci, ki so hipoaktivni, se počasneje gibljejo, dolgo časa sedijo pri miru in imajo malo energije. Preden se vpeljejo, potrebujejo določen čas, pri izpolnjevanju nalog pa zaostajajo za drugimi.

Hipoaktivnost je redkejša in slabše dostopna za terapijo kot hiperaktivnost. Čeprav je proces dolgotrajnejši, pa je obravnava zelo koristna. Izkušnje avtorice kažejo, da je možno odzive in ravnanje hipoaktivnih otrok raznimi vajami pospešiti, vendar je pogosto potrebno nadaljevati urjenje še naprej, v dobo mladostništva. Frostigova poudarja, da je najprej potrebno doseči, da se sami zavedajo svoje počasnosti, ter da jim vaje lahko koristijo.

Predvsem pa moramo vedeti, da je potrebno hipoaktivne otroke obravnavati z veliko potrpljenja. Pomagamo jim postopoma stopnjevati njihovo sposobnost odzivanja. Pri teh otrocih bo moral učitelj uporabljati močnejše dražljaje kot po navadi (npr. spremembo glasu, opominjanje). Učitelj mora gledati tudi na to, da tak otrok ne bo tekmoval z drugimi, temveč sam s sabo. Obvezno pa je potrebno vsak uspeh, tudi najmanjši, takoj opaziti in nagraditi (Frostig, 1989).

Plašen otrok lahko, po mnenju Grissove, preko določene gibalne dejavnosti, npr. plesa, izrazi svojo fizično moč (Griss, 1998).

Cafova je v svoji diplomski nalogi med rezultati navedla, da opaža pozitiven vpliv metode usmerjene ustvarjalne gibno plesne dejavnosti na hipoaktivne otroke, in sicer glede na ustvarjalnost, telesno podobo in vedenje otrok. Ugotovitve, ki jih je oblikovala med opazovanji in delom s skupino hipoaktivnih otrok v usmerjeni ustvarjalno gibno plesni dejavnosti so naslednje (Caf, 1994, str. 87):

- hipoaktivni otroci so gibalno pasivni, počasni in dalj časa traja, da se vključijo v gibno plesno dejavnosti,
- pri delu z njimi je potrebna vztrajnost in ne smemo biti neučakani ter v kratkem času preveč pričakovati,
- hipoaktivnim otrokom lahko z vključenostjo v gibno plesno dejavnost pomagamo, da začno doživljati sebe in svoje telo kot celoto,
- s pomočjo gibalnega ustvarjanja lahko hipoaktivni otroci izrazijo svoje občutke in postanejo navdušeni nad tem kar zmorejo,
- s pomočjo gibanja se hipoaktivni otroci sprostijo in prebudijo ustvarjalne ideje v sebi,
- uspehi, ki jih ti otroci pri gibalnem ustvarjanju doživljajo, se kažejo na področjih ustvarjanja, telesne podobe, motorike, govora, vedenja, komunikacije,
- pozitiven vpliv metode usmerjene ustvarjalne gibno plesne dejavnosti se kaže tudi v razredu, v večji aktivnosti hipoaktivnih otrok pri šolskih dejavnostih.

Ustvarjanje z gibanjem omogoča otroku, da sam izbira in usmerja svoje vedenje, da ne le slepo sledi ustaljenim vedenjskim vzorcem. Npr. takšni vzorci se kažejo v otrokovi hiperaktivnosti, ko v stalnem nemiru ne more konstruktivno sodelovati z okoljem. Pri hipoaktivnem otroku pa je prav obratno, saj se zaradi stalne zavrtosti šibko odziva na spodbude iz okolja. S tem, ko ima otrok možnost izbiranja gibalnih vzorcev, nastaja v njem gibalni besednjak, ki pozneje deluje kot faktor uravnoveženja v otrokovem širšem reagiranju na okolje (Payne, 1984, v Kroflič, 1992).

5 EMPIRIČNI DEL

5.1 OPREDELITEV PROBLEMA IN NAMEN NALOGE

Različne raziskave avtorjev (Geršak, 2006, Kroflič, 1999) kažejo, da ustvarjalni gib pozitivno vpliva na učence s posebnimi potrebami. Ker pa me je bolj konkretno zanimala posamezna skupina in sicer hipoaktivni učenci, sem se v raziskovanju poglobila ravno na hipoaktivne otroke. Zasledila sem, da se hiperaktivni učenci veliko več omenjajo, verjetno tudi zato, ker predstavljajo večji disciplinski problem in jih učitelji hitreje prepoznajo. Meni pa je izziv predstavljalo prav nasprotje, torej hipoaktivni učenci, ki jih lahko nekateri zamenjajo s pridnimi, le malce bolj mirnimi, kar pa ni vedno res. Sama sem bila mnjenja, da lahko ustvarjalni gib spremeni njihovo vedenje, vpliva na njihovo samozavest, razpoloženje in sodelovanje pri pouku ter se prav zaradi vseh teh lastnih zanimanj odločila za raziskavo.

Moj namen je raziskati, kako ustvarjalni gib vpliva na različne lastnosti hipoaktivnega učenca pri pouku. Menim, da hipoaktivnih učencev ne smemo spregledati, zato je moj namen diplomskega dela pokazati, da ustvarjalni gib pozitivno vpliva na hipoaktivne učence, na njihovo sodelovanje, razpoloženje in vedenje nasploh.

5.2 CILJI

- Predstaviti vpliv ustvarjalnega giba na hipoaktivnega učenca.
- Raziskati vpliv ustvarjalnega giba na sodelovanje hipoaktivnega učenca pri pouku.
- Raziskati vpliv ustvarjalnega giba na razpoloženje hipoaktivnega učenca.

5.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

R1: Kako ustvarjalni gib vpliva na hipoaktivnega učenca?

R2: Ali bo hipoaktiven učenec ob uporabi ustvarjalnega giba pri pouku bolje sodeloval, kot če ustvarjalnega giba ne uporabim?

R3: Ali ustvarjalni gib pozitivno vpliva na razpoloženje hipoaktivnega učenca?

5. 4. METODE DELA

5. 4. 1 OPIS PRIPOMOČKOV

Odločila sem se za kvalitativno raziskavo, in sicer študijo primera, v katero sem vključila enega hipoaktivnega učenca.

Kvalitativna raziskava

Kvalitativno raziskovanje povezuje različne vrste raziskav, npr. študijo primera, življenjsko zgodovino, akcijsko raziskovanje, etnološko pripoved ipd., in vsaka posamezna vrsta raziskave ima določene specifičnosti. Bogdan in Biklen (2003) pravita, da je za kvalitativno raziskovanje značilno, da se zbirajo podatki, ki vsebujejo vsebinsko bogate opise ljudi, dogodkov, situacij itn. in niso obdelani z različnimi statističnimi postopki. Podatki se običajno zbirajo v naravnih situacijah, v katerih proučevane osebe običajno preživljajo svoj čas (npr. v učilnici) in v neposrednem stiku s proučevanimi osebami. Kvalitativno raziskovanje se usmerja na proučevanje posameznih primerov in se večinoma odvija kot študija enega samega primera ali majhnega števila primerov, zato so tudi tehnike zbiranja podatkov prilagojene za analizo manjšega obsega. Raziskovalec je pri tem raziskovanju ključnega pomena, saj je neposredno vključen v okolje, kar mu pomaga pri opazovanju proučevanega predmeta. Cilj kvalitativnega raziskovanja je čim bolj celovito spoznati proučevano osebo, institucijo, pojav, skupino ... (Vogrinc, J, 2007).

Študija primera

»V slovenščini se je izraz »študija primera« splošno uveljavil iz »case-study« (iz lat. *cadere*, pasti; *casus*, kar se pripeti, slučaj, zadeva), nem. »Fallstudie«, srb. »studija slučaja«; od *casus* pride *kazuistika*, opisovanje, proučevanje primerov (psihološka, pravna k.) (Mesec, 1997).

S študijo primera podrobno sistematično analiziramo in predstavimo posamezen primer. Lahko gre za osebo, skupino (npr. razred), institucijo (npr. šolo) ali njen del, program,

dogodek itd. Pomembno je, da o primeru zberemo potrebne podatke, jih organiziramo, analiziramo ter napišemo poročilo. V poročilu navedemo rezultate študije in z njimi primer predstavimo (Sagadin, 2001).

5. 4. 2 OPIS VZORCA

Vzorec predstavlja hipoaktivni učenec drugega oziroma tretjega razreda Druge osnovne šole v Slovenj Gradcu. Z opazovanji sem pričela 29. 3. 2010, takrat je bil učenec v drugem razredu, star 7 let. Nadaljevala sem naslednje šolsko leto s posameznimi opazovanji po dogovoru, ki sem jih zaključila 17. 6. 2011. Učenec je bil tedaj v tretjem razredu, star 8 let.

5. 4. 3 POSTOPEK

Opazovanje hipoaktivnega učenca sem v obliki dnevniškega zapisa najprej izvajala en mesec, v času svoje pedagoške prakse. Raziskavo sem nadaljevala s posameznimi opazovanji, v tem istem razredu, enkrat tedensko in pri tem mi je nudila pomoč tudi razredna učiteljica. Sodelovala je tako, da v dneh, ko me ni bilo, ona ni izvajala ustvarjalnega giba pri pouku ter je pri učencih opazovala njihovo razpoloženje in sodelovanje. Jaz sem pri pouku večinoma uporabila ustvarjalni gib, včasih pa tudi ne, prav zaradi tega, da sem tudi sama opazila morebitne spremembe. To mi je omogočilo primerjanje in diskretno ugotavljanje vpliva ustvarjalnega giba na razpoloženje hipoaktivnega učenca. Sodelovanje in vedenje pa sem spremljala z opazovanji, ki sem jih beležila na opazovalno listo.

5. 4. 4 OBDELAVA PODATKOV

Diplomsko delo temelji na kvalitativni raziskavi, in sicer na študiji primera. Ob opazovanju učenca sem podatke beležila v opazovalno listo, ki sem jo dopolnjevala po datumskih srečanjih. Podatke sem na koncu kvalitativno obdelala in predstavila interpretacijo rezultatov.

5. 3 REZULTATI

Tabela 1: Opazovanje hipoaktivnega učenca pri pouku. Poimenovala ga bom Peter.

Dan, datum	Uporaba ustvarjalnega giba	Razpoloženje	Sodelovanje	Razno (Odzivi, izjave, posebna opažanja, dejanja, pojasnila ...)
Ponedeljek, 29. 3. 2010	ne (ja)	Resen, tih in zasanjan, odklonjen od ostalih, nezadovoljen, opazim tudi osamljenost in otožnost. Zaznam nekaj sproščenosti ob koncu pouka (pri plesu).	Večkrat ga je potrebno opomniti, da prične z delom, da si pripravi stvari, da pravilno sledi npr. pri branju. Je zasanjan, nezbran, nezainteresiran in nemotiviran za delo.	Spremembo opazim ob plesu (kolo ob pesmi Marko skače). Namensko učiteljica ta dan ni imela v planu vključiti ustvarjalni gib v pouk, vendar sva na koncu ure le poskusili s plesom, da sem lahko že dobila malo občutka.
Torek, 30. 3. 2010	ja	Sproščen, malce nasmejan.	Potrebno je opominjanje k sledenju pouku. Po dejavnosti je tega manj.	Danes sem izkoristila in čisto nenačrtovano uporabila nekaj gibalnih, tekalnih iger. Pri tem sem opazila, da je Petrov izraz na obrazu drugačen, bolj sproščen.
Sreda, 31. 3. 2010	ja	Najprej ravnodušen do dogajanja, pasiven, zasanjan, nato vesel in nasmejan.	Že opazim večje veselje do nadaljevanja ure, celo sprašuje kaj bomo počeli naslednjo uro. Bolj motiviran.	Gibalna igra »Iskanje družine« mu je všeč, čeprav ne kriči na ves glas kot ostali in ga je potrebno na začetku malce spodbuditi, potem pa vneto hodi okoli, išče in ko najde svojo »družino« celo poskoči in se nasmeji. Pred to dejavnostjo je bil umirjen in po mimiki obraza sodeč, ravnodušen, nato pa opazim očitno spremembo pri odnosu do nadaljevanja ure. Stopi do mene in me vpraša kaj sledi naprej.

<p>Četrtek, 1. 4. 2010</p>	<p>ja</p>	<p>Še vedno zasanjan, vendar po dejavnostih postane sproščen, nasmejan. Opazim neke vrste olajšanje in veselje.</p>	<p>Bolje sodeluje pri nadaljevanju ure, sploh pri dejavnosti, kot je bila »Kolikor otrok, toliko prstov na roki/nogi«. Dejavnost sem izvajala pred tablo in Peter je bil naprej malce zmeden, nato pa zadovoljen, da je lahko tudi on sodeloval. Kasneje sem opazila boljše sodelovanje pri nadaljevanju ure. Sledi mojim navodilom in dokonča večino nalog v času.</p>	<p>Pri masaži sem opazila, da se je sprostil, obraz mu je na nek način kar zasijal in videlo je se, da mu zelo ustreza, da je tudi on deležen pozornosti. Menim, da je bilo ta dan zelo očitno razvidno, kako se spreminja njegovo počutje. Pri urah, kjer sem uporabila dejavnosti ustvarjalnega giba, se je pri Petru opazila sprememba v obnašanju, počutju in tudi v sodelovanju pri pouku.</p>
<p>Petek, 2. 4. 2010</p>	<p>ja</p>	<p>Sproščen, nasmejan, vesel, vedno bolj gre proti koncu pouka, bolj pokaže svojo dobro voljo in energijo. Opazim presenečenje in zadovoljstvo, ko ga ostali učenci sprejmejo v igro in skupaj sodelujejo, »se igrajo«.</p>	<p>Veliko zbranosti pri pouku, sodelovanje je bilo odlično, pri nekaterih vajah na začetku potrebno nekaj spodbujanja, ampak potem rad sodeluje in izvaja dejavnosti, je motiviran za delo, pokaže pozitiven odnos do dejavnosti in zbranost.</p>	<p>Tokrat sem bila pri pouku sama in sem si načrtovala prav vsako uro posebej na čisto svoj način. Tako sem pri vseh urah jemanje snovi podkrepila z gibalnimi dejavnostmi. Vsem učencem je bilo všeč, saj so imeli nekakšen dan aktivnosti. Pri Petru sem takoj pri prvi uri opazila boljšo voljo, verjetno ker je opazil, da to ne bo standardno »sedenje v klopi« in reševanje nalog. Počeli smo najrazličnejše stvari, od gibalnega izražanja ob pesmi, oponašanja glasbil, raznih gibalnih iger, kot so: zidani most, ogledala-sence, pometamo itd. Prav pri uri, kjer naj bi se pogovarjali o raznih igrah, ki se jih morebiti igrajo tudi sami, sem si zamislila, da bi jih raje izvajali in sem spremenila učilnico v »igrišče«. Tukaj bi lahko prosplošila, da so</p>

				<p>svoje vedenje spremenili prav vsi učenci, tudi Peter. Njihovo obnašanje je bilo razigrano, sodelovali so med sabo kot jih še nisem videla, vključili so tudi Petra, kar po navadi niso in tudi on je pokazal veliko veselja ter rad sodeloval z njimi.</p> <p>Izpostavila pa bi tudi vajo vodene vizualizacije. Vedela sem, da bo to za učence nekaj novega, prav tako pa imajo pri tem učenci zaprte oči in je odlično opazovati njihove naravne mimike, ki se spreminjajo glede na njihovo doživljanje, razpoloženje itd. Pri Petru sem opazila, da pogosto skriva svoja čustva, sploh njegova mimika je večino časa enaka, resna, tokrat pa, ko je imel oči zaprte kot ostali, sem opazila na njegovem obrazu nasmeh in izgledalo je, kor da si želi biti tam nekje drugje, kjer se je očitno bolje počutil, kot v »svojem realnem svetu«. Lahko bi rekla, da je bila ta vaja zanj zelo pozitivna.</p>
Torek, 6. 4. 2010	ja	Največja sprememba se je opazila drugo šolsko uro (prvo uro smo začeli s plesi). Peter pokazal povsem drugo razpoloženje, bil je bolj zgovoren in energičen, razigran in vesel.	Zjutraj smo pričeli pouk s plesi, pri katerih je Peter dobro sodeloval in delal kot vsi ostali. Odlično sodelovanje pri govorni vaji, kjer se sam izpostavi in prične z razlago.	Največja sprememba se je opazila naslednjo uro, po plesih, pri govorni vaji. Po navadi je bil bolj tiho, kadarkoli je bilo potrebno prebrati kakšno nalogo ali karkoli povedati pred razredom in si ga moral prav poklicati. Tokrat pa je kar sam dvignil roko in pričel z razlago. Predvidevam, da je bil eden od razlogov v tem, da se mu je dan dobro začel, s tem mislim gibalno, sproščeno in se je to pokazalo tudi pri naslednjih urah.

<p>Sreda, 7. 4. 2010</p>	<p>ja</p>	<p>Po dejavnosti je deloval bolj sproščen in zadovoljen.</p>	<p>Opazila sem, da je bil prvo polovico pouka zopet kar zasanjan, nalog ni delal sproti in ob koncu ure mu je zmanjkovalo časa. Po dejavnosti masaže sem opazila razliko, bil je bolj zbran, poslušal je in delal kot ostali.</p>	<p>Opazila sem, da kadarkoli želim narediti z učenci masažo, se je Peter razveseli in se ji v celoti prepusti, zapre oči in takrat verjetno »zbeži« v nek svoj svet. Ko sem danes povprašala učence kako so se počutili, mi je prvič on sam rekel, da mu je bilo všeč in da si je želi še večkrat.</p>
<p>Četrtek, 8. 4. 2010</p>	<p>ja</p>	<p>Dobre volje, nasmejan, v očeh sem opazila nekaj več energije.</p>	<p>Peter je zbran, poslušaj, se veseli nadaljevanja ure, se zanima za delo pri pouku.</p>	<p>Ker sem želela z učenci izvesti čim več različnih stvari, ki bi bile za njih nekaj novega, sproščujočega in zanimivega, sem se odločila tudi za »Tibetančke«. Učencem sem morala najprej pokazati gibe za določen »obred« in tudi kasneje sem jih morala malce usmerjati, zato prav posebej nisem opazovala Petrovih reakcij in razpoloženja. Ker pa so bili učenci po dejavnosti malce bolj razigrani, smo se posedli na preprogo, ampak se še vedno niso takoj umirili. Takrat pa zaslišim Petra, ki je bil po navadi tiho in zgolj opazoval, ki je rekel ostalim z nekoliko povzdignjenim glasom, naj se umirijo in utihnejo, ker ima učiteljica gotovo nekaj dobrega pripravljenega za njih. Že nekaj dni razmišljam in imam občutek, da me je Peter res dobro sprejel in se pri mojih urah, polnih dejavnosti, dobro počuti. Sploh to danes pa je bila res pozitivna potrditev.</p>
<p>Petek, 9. 4. 2010</p>	<p>ne (ja)</p>	<p>Pri Petru zjutraj opazim nekakšno pričakovanje, mogoče pričakovanje</p>	<p>Najprej nezbran. Po dejavnosti Peter lepo piše črke, besede in</p>	<p>Peter se me razveseli, ko pridem v razred, stopi do mene in me pozdravi.</p>

		novih dejavnosti. Tekom pouka opazim nekaj zasanjanosti, resnosti, umirjenosti, nezadovoljstva. Zadnjo uro pokaže veselje.	povedi. Pri predhodnih urah pa njegovo sodelovanje ni bilo najboljšo, opazim nezanimanje za delo, ne vključuje se v pogovor.	Danes nisem nameravala uporabiti posebnih gibalnih aktivnosti, saj sem imela v planu opazovati spremembo, kako je, kadar ne uporabim ustvarjalnega giba. Ker sem med urami opazila, da Petrovo sodelovanje ni bilo takšno kot v prejšnjih dneh, sam zadnjo uro pri slovenščini nekako improvizirala jemanje nove črke in le-to podkrepila z manjšimi gibalnimi dejavnostmi. Črke smo s prsti »pisali« po zraku, po hrbtu, mizi ipd. Glede na položaj črke v besedi smo stali z rokami ob telesu, razkoračeno, odročili roke ali prekrižali roke na prsih. To bom zagotovo uporabila tudi pri naslednji uri jemanja nove črke, saj je Peter nato dobro sodeloval in zelo lepo pisal črke, besede, povedi, kar mu včasih ni bilo v interesu. Torej, razlika v sodelovanju in razpoloženju se je zopet pokazala, čeprav nisem »zdržala« celotnega dneva brez giba, menim, da sem dobila kvaliteten rezultat.
Sobota, 10. 4. 2010	ja	Vesel, zadovoljen.	Pri vseh dejavnostih je sodeloval dobro, bil je aktiven kot ostali, izvedel je vse naloge, le na začetku potrebnih nekaj spodbud k sodelovanju.	Prav zaradi tega, ker je bila sobota, otroci so morali priti v šolo in imeti pouk, vendar je bil to dan dejavnosti in sem nekako hotela v svoje predstavitve skupinam vključiti tudi nekaj ustvarjalnega giba. Po predstavitvi o zdravem prehranjevanju, počitku, osebni higieni in gibanju, smo z učenci izvajali pantomimo. Ko sem opazovala Petra je bilo zopet jasno videti kako

				mu pouk poln dejavnosti ustreza.
Ponedeljek, 12. 4. 2010	ja	Navdušen nad vajo vodene vizualizacije. Pri plesu vesel, nasmejan.	Peter danes načeloma dobro sodeluje, lepo piše. Tu in tam mu malce uidejo misli in ga je potrebno »priklicati« nazaj in opomniti, naj piše in rešuje naloge naprej.	Ob koncu vaje vodene vizualizacije zaslišim Petrovo izjavo: »Še bi. A lahko še enkrat ali še eno tako?« Po predhodni, malce bolj umirjeni uri smo se pri uri glasbe pogovarjali o polki in kar nisem mogla, da ne bi zaplesali. Pazila sem, da je vsak imel svoj par. Ko sem opazovala Petra, tokrat nisem več pričakovala resnega obraza, saj sem kar nekako vedela, da mu bo to ustrezalo. Smejal se je in veselo plesal.
Torek, 13. 4. 2010	ne	Tu in tam opazim nasmešek med razlago, drugače pa danes ne opazim posebne pozitivne spremembe v razpoloženju. Večinoma resen in ravnodušen.	Tih, zasanjan, bolj neaktiven danes. Nekaj nalog zopet ne dokonča, saj je z mislimi drugje, na trenutke pokaže interes za delo in zbranost, večinoma pa opazim padanje koncentracije in motivacije tekom ure.	Zaznala sem veliko manj energije v razredu, tudi Petru se je poznalo, saj je bil ves čas bolj tiho, gledal naokoli, padala mu je motivacija. Na začetku ure sem zaznala še nekaj zanimanja, bolj proti koncu pa vedno manj. Mogoče je res, da so se tako Peter, kot tudi vsi ostali učenci privadili pestrosti pouka in se je zaradi tega pokazala manjša dejavnost, zbranost in slabše sodelovanje. Sem se pa odločila, da to izpeljem vsaj še enkrat in s tem izključim možnost, da je bil zgolj slab dan »krivec« za to.
Sreda, 14. 4. 2010	ja	Opazna sprememba boljše volje po dejavnosti, celo veselje tudi naprej tekom pouka. Opazim tudi presenečenje in navdušenje.	Dobro je sodeloval predvsem pri uri, kjer sem uporabila pantomimo poklicev. Tudi naspluh je danes pokazal več volje in zbranosti pri delu, sicer zjutraj še ne, nato pa, saj so se v	Peter je rad izvajal pantomimo (poklici). Četudi so učenci prihajali k tabli, ni bilo videti, da bi mu bilo neprijetno. Kadar ni vedel se je naprej malce zamislil, stopil do mene, me povprašal in nato samostojno prikazal. Res sem bila navdušena nad njegovo voljo. Najbolj pa me je presenetilo, ko je med odmorom

			naslednjih urah dejavnosti pri pouku kar vrstile.	Peter prišel do mene, s seboj pripeljal še enega sošolca in me prosil, če si lahko sposodita moje kartončke za pantomimo, saj bi se rada »igrala« še enkrat. Z veseljem sem jima posodila in ob tem opazovala Petra, ki je bil po navadi med odmori bolj sam, tiho in odmaknjen, tokrat pa je bil nasmejan in vesel, sploh ko so se jima pridružili še ostali.
Četrtek, 15. 4. 2010	ne	Pravzaprav opazujem enako kot v torek. Ko ga pouk in dejavnosti ne pritegnejo dovolj, on postane resen, zasanjan, kot sem ga spoznala na začetku in ravnodušen do vsega okoli njega.	Na začetku ure opazim zbranost in poslušanje, vendar nato preneha slediti, zopet pade motivacija, se zasanja in »odtava« v svoj svet. Ne vključi se v pogovor o določeni temi (ne dviguje roke)	Nobenih posebnih opažanj razen moje razmišljanje ob tem, ko sem zopet opazila očitno razliko. Lahko bi rekla, da sem na nek način potrdila svoja predvidevanja, da uporaba in vključevanje ustvarjalnega giba v pouk pozitivno vpliva nasploh na učence, zelo očitno pa tudi na Petrovo sodelovanje pri pouku, zbranost in voljo do dela. Peter me je namreč res dobro sprejel in se preko mene in gibalnih dejavnosti vedenjsko spreminjal. Opaziti je bilo ta »preskok« razpoloženja in sodelovanja, ki sta se izboljšala med oz. po dejavnostih in ravno obratno ko le-teh ni bilo.
Petek, 16. 4. 2010	ja	Zaskrbljenost, zasanjanost. Po dejavnosti masaže malce »pozabi« na stvari, ki ga danes težijo, se tudi nasmeji in sprosti.	Slabše sodelovanje, zasanjanost. Danes prisotnega več opominjanja k sledenju pouku. Po dejavnosti malce bolj aktiven, poslušna, bolje sodeluje.	Peter danes ni imel najboljšega dneva. Lahko samo omenim, da je bil verjetno obremenjen z razmerami doma v povezavi s šolo. To se je opazilo v njegovem razpoloženju, saj sem imela občutek, da je ves čas zaskrbljen. Danes so se tudi dobro opazile nekatere njegove druge karakteristike, kot je npr. skrbnost.
Ponedeljek,	ja	Dobre volje, nasmejan, opazim več	Aktiven in zelo dobro sodeluje	Ob uporabi vodene vizualizacije doživim podoben

19. 4. 2010		energije v dejanjih.	pri vseh urah. Ima veliko svojih, novih idej, tudi sam se javi in sodeluje pri dejavnosti.	odziv s strani Petra, kot že nekajkrat poprej. Zaslišim izjavo: »O ne, a je že konec? Še enkrat bi.« Opazila sem, da je Peter danes občutno bolje razpoložen kot v petek, kar se je še najbolj pokazalo pri uri matematike, kjer so se učenci javljali in sami po razredu kazali, kaj je po njihovem mnenju dolgo, široko ali visoko en meter. Peter se po navadi sam ni javil, če pa se je ali če je bil poklican, pa je na hitro in po tihem povedal kakšno stvar, ki jo je prej že kdo drug. Pri tej vaji pa je po nekaj minutah sam dvignil roko in pokazal par stvari, ki jih še nihče ni. Po zahvali in pohvali se je s prešernim nasmehom usedel nazaj.
Torek, 20. 4. 2010	ja	Sproščenost, zadovoljstvo, navdušenje, veselje.	Dobro sodeluje, tudi odgovarja na vprašanja in se vključuje v pogovor.	Danes sem uporabila svojo gibalno dejavnost. Pri uri slovenščine smo se pred branjem knjige Mavrična ribica »spremenili« v različne ribice: prekrasne ribice, ošabne, plašne, trmaste itd. Hodili smo po razredu naokoli ter prikazovali počutja ribic. S to dejavnostjo sem pozitivno spremenila razpoloženje prav vseh, tudi Petra, saj je bilo nadaljnje sodelovanje zelo dobro. Zanimivo ga je bilo opazovati kako se je vživljal v čustva določene ribice. Na začetku je res bil bolj zadržan, nato je malo pogledal naokoli in ko je opazil, da vsi ostali sodelujejo, je pričel tudi sam. Še najbolj doživeto je prikazal preplašeno, majceno ribico.
Sreda, 21. 4. 2010	ja	Ravnodušnost v prvi polovici pouka, nato več volje in energije po	Peter me posluša, sledi moji razlagi, in dela naloge sproti,	Ker je bil zelo natrpan dan in veliko snovi, sem si organizirala pouk tako, da sem nekje na sredini dneva,

		dejavnostih.	čprav opazim da mu v urah brez ustvarjalnega giba proti koncu ure pada motivacija in se zasanja. Opazim tudi, da se danes zelo trudi biti čim bolj aktiven, kar se po dejavnostih še poveča.	uro slovenščine izvedla bolj sproščeno. V uvodni in zaključni del sem vključila gibalne dejavnosti: Tibetančke in masažo. Tako se je zopet pokazala razlika v Petrovi zbranosti, njegovem sodelovanju in razpoloženju pred in po dejavnostjo.
Četrtek, 22. 4. 2010	ja	Veselje, smeh, energičnost, navdušenje, užitek.	Rad sodeluje pri vseh dejavnostih, tudi novih (npr. jesti riž s kitajskimi palčkami). Ko ustvari svoj »kitajski« klobuček opazim, da si ga postavi na glavo in se vživi v vlogo, se želi pogovarjati »po kitajsko« ipd.	Zadnji dan moje enomesečne pedagoške prakse sva skupaj z mentorico načrtovali pouk na prav poseben način. Ob spoznavanju različnih kultur, ras, ljudi, sva pripravili nekakšen dan dejavnosti. Najprej nasploh, nato pa smo spoznavali kitajsko in tako smo pisali kitajske črke, plesali kitajski ples, si naredili kitajske klobučke, odšli v jedilnico in jedli riž s kitajskimi palčkami itd. Super zaključek, če izpostavim, da sem pri vsem tem intenzivno opazovala Petra, njegove reakcije, navdušenje itd. Zelo so ga namreč navdušile kitajske palčke, sploh ko je ugotovil svoj način uporabe in jedel z njimi se je opazilo njegovo zadovoljstvo.
Sreda, 8. 12. 2010	ne	Ravnodušen. Na trenutke resen, spet drugič opazim nekoliko več energije v določenih dejanjih.	Opazna občasna zasanjanost in padanje motivacije tekom ure. Po pogovoru z učiteljico izvem, da tudi ona opaža njegovo boljše sodelovanje po raznih gibalnih dejavnostih, kot sem sama	V razred sem prišla po daljšem premoru. Peter je sedaj obiskoval 3. razred. Največje presenečenje je bilo ob vstopu v razred, saj je med prvimi z nasmehom pritekkel do mene in me pozdravil. Tokrat sem celoten pouk le opazovala. Učiteljica ni uporabila ustvarjalnega giba. Sama sem se

			opažala prej. Takrat tudi bolje sledi pouku, dela naloge in je bolj zbran.	osredotočila na opazovanje Petrovih reakcij, sodelovanja pri pouku, njegovega razpoloženja po tolikšnem času. Večkrat je pogledoval proti meni.
Petek, 17. 12. 2010	ja	Po dejavnosti sproščen in zadovoljen.	Opažam več zbranosti po dejavnosti in boljše sodelovanje pri pouku in motiviranost.	Večino pouka sem opazovala, kar štejem kot prednost, saj me je po tolikšnem času zelo zanimala njegova sprememba. Z učiteljico sva sodelovali tako, da sem sama izvajala različne gibalne dejavnosti. Tako sem lahko dobro primerjala razliko.
Četrtek, 17. 2. 2011	ne	Miren, resen, zadržan.	Zasanjanost, nezbranost, kar sem opazila predvsem pri branju od povedi do povedi, kjer je hitro »zajadril« stran. Nekaj časa sledi, ko je poklican še enkrat, je z mislimi čisto drugje in išče kje je ostal.	Danes sem v razredu z namenom, da zopet opazujem Petra pri pouku brez vključevanja ustvarjalnega giba. Tokrat sem si naredila načrt, da v naslednjih dneh bolj rednega prihajanja v razred, vsakič vključim gibalne dejavnosti, saj želim videti, ali bo tudi po tolikšnem času ta metoda pri Petru učinkovala.
Petek, 8. 4. 2011	ja	Najprej malce zadržan. Ko pričnem z izvajanjem gibalnih dejavnosti pa opazim nasmeh, veselje, olajšanje.	Sodeluje, dviguje roko ob vprašanjih in nanje odgovori in to glasneje kot sem opazila poprej.	Nadaljujem s svojim načrtom vključevanja ustvarjalnega giba v pouk in opazovanja njegovih vplivov na hipoaktivnega učenca Petra. V razred bom prihajala predvidoma enkrat tedensko, do zaključka pouka oz. do poletnih počitnic. Tako bom na daljši rok lahko opazovala in pridobivala svoje rezultate. Petrovo obnašanje nasploh se je malenkost spremenilo v pozitivnem smislu. Opažam še nekatere znake hipoaktivnosti, npr. zasanjanost, neaktivnost ... Po drugi strani pa se opazi tudi večja zgovornost, pripravljenost na sodelovanje,

				zbranost pri urah, sploh pri urah, ki vključujejo gibalne aktivnosti.
Sobota, 9. 4. 2011	ja	Opazim veselje, navdušenje, presenečenje predvsem po tem, ko sprejem njegovo povpraševanje po dejavnosti – pantomimi in jo tudi izvedemo.	Peter se vključuje v razlago, dobro sodeluje, celo na nek način sam predlaga dejavnost – pantomimo.	Zelo me je presenetilo, ko me Peter vpraša po pantomimi, ki smo jo izvajali lansko leto ob dnevu zdravja. Seveda sem nato prilagodila dejavnosti tako, da sem vključila pantomimo na našo temo. Peter je z nasmehom opazoval dogajanje, nato pa tudi brez težav sodeloval.
Petek, 15. 4. 2011	ja	Sproščen, nasmejan.	Dobro spremlja mojo razlago, prične z delom kot vsi ostali, sploh po dejavnostih je bolj zbran in aktiven.	Kljub premoru mojega prihajanja v razred in vključevanja ustvarjalnega giba, opazim, da se prav rad odzove na sodelovanje pri gibalnih dejavnostih, kot se je izkazalo poprej v času enomesečnega strnjene opazovanja.
Petek, 22. 4. 2011	ja	Sproščen, nasmejan, opazim energičnost pri izvajanju dejavnosti, še najbolj na sprehodu in nato pri igrah z žogo. Užitek.	Odlično sodeluje pri vseh dejavnostih, je zainteresiran in motiviran. Pokaže zaupljivost.	V okviru dneva zemlje smo se odpravili tudi na krajši sprehod na bližnji hrib. Pred tem smo očistili še del okolice šole, kar je vsakoletno opravilo učencev in učiteljev šole. Peter je z veseljem sodeloval, se navduševal nad tem koliko odpadkov je sam pobral, komuniciral z drugimi. Med sprehodom pride do mene, hodi ob meni in prične pogovor. Res je, da je pogovor tekel o vsakdanjih stvareh, tudi o raznih vragolijah, ki jih počne zunaj, ampak vse to je meni pomenilo zelo veliko. Res sem uspela navezati nekakšen stik z njim, zaupal mi je, ves čas razlaganja je bil nasmejan in takšnega ga še nisem videla.

Petek, 6. 5. 2011	ja	Veselje, zadovoljstvo.	Sodeluje in je aktiven pri nalogah, celo reši jih pred časom in več kot po navadi. Opazim motiviranost in zainteresiranost za delo.	Od mentorice izvem, da je Peter ta teden spraševal po meni, kdaj pridem, če pridem v petek, namreč vmes so bile počitnice in menda ga je zanimalo ali bom še prišla. Nato ga je vprašala če mu je všeč pri mojih urah in je poleg potrditve dodal, da so vse ure tako zanimive. Bilo mi je v veselje to slišati in kot se je izkazalo že lansko leto, mu očitno tudi tokrat zelo ustreza moja prisotnost in »moj« način poučevanja.
Petek, 13. 5. 2011	ja	Veselje, sproščenost, zadovoljstvo, navdušenje.	Pri uri sledi, je zbran in aktiven. Opazim, da se pri branju ne »zgublja«.	Po vodeni vizualizaciji zaslišim učence, kako malce potarnajo zakaj je že konec, nato pogledam Petra in mi ta reče: »A bi lahko še eno, tega že dolgo nismo počeli.« Šele zdaj se dobro zavedam, koliko sem naredila v tem razredu v času svoje pedagoške prakse. Seveda sem takrat morala nadaljevati s poukom, ampak sem ob koncu ure učence razveselila še z eno vajo. Peter je bil ves nasmejan.
Petek, 20. 5. 2011	ja	Veselje, sproščenost, zadovoljstvo.	Dobro sodeluje pri pouku, nobenega »odklopa« z mislimi drugam. Opazim več vključevanja v pogovore.	Peter je danes zelo dobro razpoložen, ves čas pouka me je navduševal s svojim sodelovanjem.
Petek, 27. 5. 2011	ja	Nasmejan, sproščen.	Po dejavnostih aktiven, dobro sodeluje, ohranja koncentracijo dlje časa.	/
Petek, 3. 6. 2011	ja	Danes opazim najprej nekaj resnosti, vendar nobene ravnodušnosti, prej nasprotno, več energije po	Pri samostojnem delu ves čas rešuje naloge kaže zbranost in voljo do dela, je motiviran.	Ker je bilo danes veliko samostojnega dela, reševanja nalog, sem samo vmes na koncu ali začetku ur posegala z gibalnimi dejavnostmi. Peter me preseneti

		dejavnostih in tudi veselje ter sproščenost.		s svojo voljo do dela. Učenci so postopoma reševali naloge, jih prinašali pokazat in ob odobritvi nadaljevali z drugo nalogo in tako naprej. Peter je ves čas delal, pokazal veselje ko je videl, da ima nekaj prav in lahko nadaljuje. Opazoval je ostale in videlo se je, da si želi enako dokončati naloge kot oni. Prej oz. lansko leto takšne volje nisem opazila.
Sreda, 8. 6. 2011	ja	Navdušenje, veselje.	Dobro sodelovanje, aktivno vključevanje v dejavnosti.	Dan poln dejavnosti, tudi obisk mesnega jedra, kjer potekajo dejavnosti vseh okoliških šol v sklopu projekta »Evropska vas«. Opazovanje Petra v drugačnem okolju, izven šole, v občolskih dejavnostih.
Petek, 10. 6. 2011	ja	Pojavi se zasanjanost pri napornejših urah, vendar se po dejavnostih spremeni, pokaže olajšanje, veselje.	Pri naporni uri se pojavijo težave s sledenjem. Po dejavnosti boljše sodelovanje.	Danes sem vključila ustvarjalni gib samo pri eni uri, tako sem lahko dobila malo boljši občutek in potrdila svoja prepričanja, da je Peter ob dejavnostih počuti bolje in tudi bolje sodeluje ter da na sploh delujejo gibalne dejavnosti pozitivno na njega.
Petek, 17. 6. 2011	ja	Veselje, sproščenost, zadovoljstvo, navdušenje.	Odlično sodelovanje, bolj aktiven, sledi pouku in opazi se večja zbranost.	Kljub ostalim dejavnostim tekom pouka, sem učence na koncu pouka povprašala katere dejavnosti, »igre« so si najbolj zapomnili in so jim bile najbolj všeč. Seveda bom tukaj izpostavila Petrovo izjavo. Na moje presenečenje je naštel neverjetno veliko dejavnosti, ki si jih je zapomnil, med tistimi, ki so mu bile najbolj všeč pa so bile: masaže, vodena vizualizacija, pantomima.

5. 3. 1 PRAKTIČNE DEJAVNOSTI

Gibalne dejavnosti, ki sem jih v času dela z otroki vključevala v pouk:

- **Didaktične kartice »Iskanje družine«.**

Kadar želimo otroke razdeliti v skupine po štiri in se izogniti, da bi sami izbrali skupino glede na prijateljstvo ali simpatijo, ki jo čutijo do sovrstnikov. Igra je primerna tudi za zmanjšanje nemira, vznemirjenosti in razburjenosti. Vsaka družina ima štiri člane: oče, mama, otrok in pes. Da bi bila naloga zabavnejša, izbere vodja take priimke, ki so si podobni. Kartice premeša. Vsak udeleženec igre dobi eno kartico. Na znak vodje začnejo vsi udeleženci kričati svoj priimek, da bi vsi našli svoje člane družine. Igra se konča, ko se vse družine najdejo in postavijo v dogovorjen položaj (Schmidt, 2006).

- **Didaktične kartice »Poklici«.**

Za plesno, pantomimično in govorno izražanje. Izberemo tiste karte, ki so primerne starosti otrok ali temi, ki jo želimo obdelati (Schmidt, 2006). V enem primeru sem uporabila kartice s poklici, v drugem pa sem jih malce priredila na temo o zdravem načinu življenja. Odločila sem se za 4. način igranja, kjer vsak igralec dobi svojo kartico. Ko prične z izvajanjem, ga drugi opazujejo in ko ugotovijo, pride na vrsto naslednji. Tak način mi je omogočil boljše individualno opazovanje hipoaktivnega učenca.

- **Vaje vodene vizualizacije.**

Izvajamo jih v prostoru, kjer se tiho govori, ali pa je popolna tišina. Zgodbo podajamo na naslednji način: prvi odstavek služi pripravi in ga povemo z normalnim glasom. Ko se otroci umirijo, začnemo pripovedovati tiho in počasi. Med naslednjimi odstavki so mišljeni daljši premori, kjer otrokom omogočimo razcvet njihove lastne domišljije. Zadnji odstavek, ki je mišljen kot vrnitev v sedanjost, povemo malo glasneje. Iz vprašanj na koncu nekaterih zgodb se vidi, kako lahko zaposlitev nadaljujemo, vsekakor je to odvisno od otrok in nas (Schmidt, 2006). Tako sem izvedla, vaje kot so: »Izlet na morje«, »Pirhi«, »Sem majhen zajček«, »Pomladno jutro« itd.

- **»Tibetančki«.**

Gre za sklop petih vaj, ki omogočajo telesu prost pretok energije, povežejo telo, um in duh, hkrati pa otroka sprostijo. Najprej je ogrevanje – gora, sledijo prvi, drugi, tretji, četrti in peti obred, na koncu pa izvedemo za sprostitev – počivalček. Izvajanje

»tibetančkov« pa lahko spremljajo »Zgodbe za tibetančke«. Sama sem uporabila zgodbici »Jaz sem volk« in »Kako raste regrad« (Schmidt, 2008).

- **Igre: masaže in sprostitve za otroke.**

Gre za usmerjene gibalne aktivnosti. To so igre, ki se jih igramo odrasli z otroki ali pa se jih igrajo otroci med seboj. Namenjene so umirjanju in sprostitvi otrok. Ob delu upoštevamo otrokovo ustvarjalnost in jo spodbujamo (Schmidt, 2008). Masaže podkrepimo s prijetnimi zgodbami, ki jih govori učitelj. Z učenci sem izvedla veliko masaž, med njimi: »Babici pišemo pismo«, »Gnetenje testa«, »Medvedja hoja«, »Pirhi«, »Pometamo«, »Vreme« itd.

- **Plesi.**

»Robotki«, »Račke«, »Ole majole«, kolo na pesem »Marko skače«, polka, valček ...

- **Dejavnost pred razredom.**

»Kolikor otrok, toliko prstov na roki/nogi«, prikazovanje števil s telesi.

- **Gibalne in rajalne igre.**

»Zidani most«, »Ogledala-sence«.

- **Gibalno prikazovanje.**

Gibalno smo prikazovali potek dneva od jutra do večera, oponašali smo igranje na glasbila, spremenili smo se v ribice (ošabne, plahe, vesele ...) in s hojo po razredu prikazali njihovo počutje.

- **Izdelovanje in iskanje presečišč po tleh učilnice**

To smo počeli s pomočjo klobčiča volne. Ko so učenci »našli« presečišče so nanj stopili. Ker so bili razdeljeni v skupine, smo nato hodili od skupine do skupine in si ogledovali, kako so se učenci postavili na svoja presečišča.

- **Izmišljen kitajski ples na spremljavo,**

Spremljavo smo jo sami ustvarjali na glasbila.

- **Obravnava novih črk.**

Obravnava novih črk podkrepljena z raznimi dejavnostmi: »pisanje« črke s prsti po hrbtu, po zraku, po klopi. Ugotavljanje položaja črke v besedi, pri tem lokacijo prikažemo z določenimi gibalnimi znaki, primer: če je črka d na začetku povedi, potem stojimo in so roke ob telesu, če je na sredini povedi, stopimo v razkoračeno stoji, če je d na koncu povedi, stoji razkoračeno in odročimo tudi roke, če pa črke d sploh ni v povedi, roke prekrižamo na prsih.

V pouk sem skušala vključiti čim bolj raznovrstne gibalne aktivnosti, dejavnosti ustvarjalnega giba. Za nekatere sem dobila idejo iz študijskega gradiva prof. Gordane Schmidt, nekatere pa sem malce prilagodila ali pa sama improvizirala in se jih domislila.

5. 3. 2 INTERPRETACIJA REZULTATOV IN UGOTOVITVE

5. 3. 2. 1 VPLIV USTVARJALNEGA GIBA NA HIPOAKTIVNEGA UČENCA PETRA

Če naredim povzetek skozi praktične gibalne dejavnosti, ki sem jih uporabila pri pouku, lahko trdim, da je uporaba ustvarjalnega giba pozitivno vplivala na Petrovo razpoloženje, sodelovanje in vedenje nasploh.

Preko opazovanj sem ga spoznala kot mirnega, plahega učenca, ki se ni veliko vključeval v pogovore, če pa se je, je govoril tiho, večino časa je bil zasanjan v »svojem svetu« in ni kazal veliko interesa za delo pri pouku. Večkrat ga je bilo potrebno opomniti, »priklicati« nazaj, ga spodbujati naj prične z delom, naj sodeluje. Med odmori sem opazila, da se je držal bolj v ozadju in ni pokazal veliko samostojnosti. To se je kazalo predvsem pri dnevih in urah, v katere nisem vključila ustvarjalnega giba. Glede na takratna opazovanja lahko izluščim naslednje značilnosti: nezadovoljstvo, odklonjenost, zasanjanost, ravnodušnost, razočaranje, neaktivnost/pasivnost, nezbranost, zaskrbljenost, resnost, osamljenost, otožnost.

Razlaga Petrovih značilnosti preden sem pričela z vključevanjem ustvarjalnega giba, ki so se pokazale tudi v urah in dnevih, ko ustvarjalnega giba nisem vključila v pouk:

- Nezadovoljstvo. Gre za neprijetno čustvo, ki ga oseba občuti tedaj, ko ne more zadovoljiti svoje trenutne pomembne želje (Milivojevič, 2008).
- Dolgočasje. To oseba doživlja v tistih situacijah, za katere meni, da mu ne dajejo možnosti, da bi zadovoljil kakšno svojo željo. Značilen je izraz nezanimanja oz. ravnodušnosti (Milivojevič, 2008). Menim, da se je Peter na nek način dolgočasil, saj pouk kot tak ni pritegnil njegove pozornosti in ker je mogoče zaradi svojih vedenjskih značilnosti opazil, da se pri takšnem pouku ne more dokazati.
- Resnost. Po mimiki obraza sodeč, se je Peter redkeje nasmejal, večino časa je bil njegov obraz resen ali brez posebnega kazanja čustev.

- Ravnodušnost. Gre za odsotnost čustvovanja, odsotnost kakršnih koli prijetnih ali neprijetnih čustev, ki bi jih oseba občutila do nekega objekta ali do neke situacije. Oseba nima posebne želje, ki bi jo želela uresničiti oz. iz svoje želje potegne vso energijo. Značilnosti ravnodušnosti so: izguba izraznosti v glasu, izguba v izrazu obraza in gibih. (Milivojevič, 2008) Peter je govoril tišje, oziroma je večinoma govoril le, kadar je bil vprašan. Tudi njegovo mimiko obraza je bilo večkrat težko prebrati.
- Osamljenost. Kadar oseba ocenjuje, da se ne družijo s tistimi ljudmi, s katerimi bi se želela (Milivojevič, 2008). Sploh med odmori sem opazila, da se je držal bol zase ali v ozadju in opazoval, včasih pa se je zamotil sam.
- Zaskrbljenost. Je neke vrste bojazen pred tem, da bi ne okoliščina lahko ogrozila nekaj, kar je za osebo pomembno ali za kar se čuti odgovorno (Milivojevič, 2008). Peter je pokazal tudi zaskrbljenost, sploh v odnosu do šole v povezavi z njegovo družino, ki se ni želela kaj preveč vključevati.
- Otožnost. Je čustvo blage žalosti (Milivojevič, 2008, str. 718).
- Razočaranje. Kadar nekdo drug nepričakovano ravna v neskladju z pomembnimi željami osebe (Milivojevič, 2008). V Petrovem primeru gre za razočaranje nad nekaterimi dejanji njegove družine in sošolcev.
- Nesprejetost. Oseba jo občuti takrat, ko druga oseba ne želi vzpostaviti pozitivnega odnosa z njim (Milivojevič, 2008). Večkrat so ga ostali preglasili, ga niso vključili v igro ali pogovor.
- Odklonjenost od ostalih. Ker se je čutil nesprejetega, se je raje držal bolj zase.
- Nezbranost, pomanjkanje koncentracije. Ta se je kazala pri sledenju pouku. Večkrat nalog ni rešil v času, začel jih je reševati kasneje kot ostali, »zgubljal« se je v nalogah in slabše je sledil eni dejavnosti dlje časa, sploh pri skupinskem branju.
- Zasanjanost. Opazila sem, da velikokrat »odtava« v nek drug svet, se zagleda in sploh ne sliši ničesar okoli sebe. Na nek način ga je bilo nato potrebno prav »priklicati nazaj.«

Ko sem pričela z vključevanjem ustvarjalnega giba v pouk, sem že na začetku opazila Petrovo pozitivno spremembo. Res je, da je bilo potrebnih nekaj spodbud, kar je povsem razumljivo, glede na to, da je bilo to zanj nekaj novega in predvsem drugačnega. Njegovo razpoloženje, sodelovanje in vedenje nasploh se je, kot sem omenila, spremenilo na pozitivno. Očitna sprememba, če primerjam ure in dneve, ko ustvarjalnega giba nisem vključila v pouk. Glede na opazovanja lahko izluščim naslednje ključne značilnosti, ki sem jih opazila po dejavnostih

in med dejavnostmi ustvarjalnega giba: veselje, sproščenost, aktivnost, zadovoljstvo, energičnost, sreča, navdušenje, presenečenje, zaupljivost, smeh, užitek, interes in volja do dela, motivacija, izboljšana koncentracija, zbranost.

Razlaga Petrovih značilnosti med in po izvajanju ustvarjalnih gibalnih dejavnosti pri pouku:

- Zadovoljstvo. Gre za čustvo, ki ga oseba občuti, kadar oceni, da je zadovoljila neko svojo pomembno željo. Tipičen znak zadovoljstva je nasmeh (Milivojevič, 2008). Med dejavnostmi ustvarjalnega giba sem na Petrovem obrazu opazila nasmeh, njegova mimika je izražala zadovoljstvo.
- Veselje. Lahko trdim, da je Peter po dejavnostih pokazal veselje nasploh. To se je izrazilo tudi pri veselju do nadaljnjega dela, pri učni delavnosti in ostalih dejavnostih.
- Motivacija. To se je pokazalo predvsem v njegovem delu med poukom in izvajanju obveznosti.
- Zaupanje. Oseba ga občuti tedaj, ko drugo osebo oceni za dobronamerno, sposobno in zanesljivo (Milivojevič, 2008). Izpostavim lahko tudi zaupanje, saj mi je Peter kar zaupal. To je potrdila tudi učiteljica, ki je neposredno opazovala, sploh pri raznih sprehodih, med odmorih, ko je Peter stopil do mene, mi kaj povedal, razlagal, me spraševal ...
- Spoštovanje. Gre za občutja osebe do druge osebe, ki ima po njegovem mnenju lastnosti, ki jih on zelo ceni (Milivojevič, 2008). Tudi spoštovanje se je pokazalo, saj je me je pričel zelo upoštevati, sploh mojo razlago, navodila. To se je kazalo predvsem v njegovih dejanjih.
- Občutje smešnega. Je prijetno čustvo, ki ga sproži nepričakovana, nenavadna in ustvarjalna asociacija, ki ne ogroža vrednot subjekta (Milivojevič, 2008, str. 688). Med gibalnimi dejavnostmi je Petrov obraz zasijal, pričel se je smejati, kdaj tudi na glas.
- Olajšanje. Gre za konec neprijetne emocije. Rezultat je lahko sreča (Milivojevič, 2008). Največkrat sem Petrov občutek olajšanja opazila po masažah, vodenih vizualizacijah, tudi po plesu in vedno ko je po naporni uri sledila gibalna dejavnost.
- Presenečenje. Subjekt ga občuti kadar ugotovi, da ima določen objekt ali situacija drugo kvaliteto kot je pričakoval (Milivojevič, 2008). Pri raznih vajah, ki so bile zanj nove, npr. »Tibetančki«, vaje vodene vizualizacije. Presenečenje sem opazila tudi ob pohvali, kadar je reševal naloge v času in opravil vse dejavnosti kot ostali ali ko sem sprejela

njegov predlog, katero dejavnost bi lahko vključila v pouk (pantomimo pri »dnevu zdravja«).

- Prijetnost. Nastane ob zadovoljitvi katere od potreb osebe (Milivojevič, 2008). To bi lahko trdila, da se je pri Petru pojavilo po vsaki gibalni dejavnosti. Mislim, da nikoli nisem imela občutka, da bi mu bilo neprijetno, tudi pri pantomimi, kjer je prišel pred tablo, je rad sodeloval, če ni vedel, me je vprašal in nato pokazal. Res je, da je na začetku mojega poučevanja v razredu, ob ustvarjalnih gibalnih dejavnostih najprej malce opazoval, nato pa se je ob rahli spodbudi rad vključil in z nasmeškom na obrazu sodeloval.
- Sreča. Ko se uresniči katera od želja osebe, ali ko se potrdi katera izmed njegovih vrednot (Milivojevič, 2008). Opazila sem, da kadar je videl, da je enako dobro rešil naloge, bil pohvaljen kot ostali, mu je uspelo v času pouka narediti vse obveznosti in tudi ko je videl, da sledi gibalna dejavnost ter ko so ga ostali učenci sprejeli ali vključili v pogovor.
- Užitek. Gre za prijetne občutke in prijetno stanje, v katerem oseba uživa (Milivojevič, 2008). Menim, da je Peter ob mojih gibalnih dejavnostih užival, kar je z dejanji tudi pokazal.
- Navdušenje. Peter je kazal navdušenje nad dejavnostmi. To je razvidno tudi iz njegovih izjav, ki sem jih zabeležila v svojo listo opazanj.
- Aktivnost, povečana koncentracija. Postal je aktiven učenec, se vključeval v pogovore kot ostali, sledil, sodeloval. Sploh je bila opazna razlika v njegovem vedenju, kar je potrdila tudi učiteljica.

Če se konkretno osredotočim na svoje raziskovanje in primerjam Petrovo razpoloženje in sodelovanje med dnevi in urami, kadar je bil v dejavnosti pouka vključen ustvarjalni gib in kadar le-tega nisem vključila, lahko na nek način potegnem skoraj strogo ločnico. Opazila se je neverjetna razlika, katera je prikazana v spodnjih tabelah.

Tabela 2: **Razlike v sodelovanju hipoaktivnega učenca** Petra glede na vključevanje ustvarjalnega giba v pouk.

Petrovo sodelovanje, ko ustvarjalni gib <u>ni</u> vključen v dejavnosti pouka	Petrovo sodelovanje, ko ustvarjalni gib <u>je</u> vključen v dejavnosti pouka
<ul style="list-style-type: none"> • Nekativen, • se ne vključuje v razredne pogovore, • zamuja z delom, • kasneje prične z delom kot ostali, • se »izgublja« v nalogah, • ne sledi pouku, • se zasanja, ne posluša, • ne dviguje roke, • govori samo takrat, ko je poklican, • ne dokonča nalog v času. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivno sodeluje, • predlaga dejavnost, • pokaže voljo do dela, • zbran, • zainteresiran za delo, • izvaja naloge v času, • sledu pouku, • posluša, • dviguje roko, • vključuje se v pogovore, • govori glasneje, • je motiviran.

Tabela 3: **Razlike v razpoloženju hipoaktivnega učenca** Petra glede na vključevanje ustvarjalnega giba v pouk.

Petrovo razpoloženje, ko ustvarjalni gib <u>ni</u> vključen v dejavnosti pouka	Petrovo razpoloženje, ko ustvarjalni gib <u>je</u> vključen v dejavnosti pouka
<ul style="list-style-type: none"> • Nezadovoljen, • ravnodušen, • resen, • zasanjan, • osamljen, • otožen, • miren, • zadržan, • zaskrbljen, 	<ul style="list-style-type: none"> • Zadovoljen, • vesel, • navdušen, • presenečen, • nasmejan, • energičen, • družaben, • razigran, • sproščen,

• brez energije.	• olajšan.
------------------	------------

Iz tabel lahko opazimo očitno razliko, ki jo ves čas omenjam, v sodelovanju in razpoloženju hipoaktivnega učenca Petra, ki se je pokazale med opazovanji.

5. 3. 3 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

R1: Kako ustvarjalni gib vpliva na hipoaktivnega učenca?

Z gotovostjo lahko odgovorim, da ustvarjalni gib vpliva na hipoaktivnega učenca pozitivno v vseh pogledih.

Preko svojih opazovanj sem lahko opazila jasno in zelo očitno pozitivno spremembo v njegovem razpoloženju, sodelovanju, vedenju pri urah in dejavnostih, v katere sem vključila ustvarjalni gib.

Peter je kazal veliko več veselja in volje do dela, sodeloval je pri pouku in sploh po dejavnostih je kazal veliko več zbranosti in motivacije za delo. Tudi v drugih situacijah, izven šole, ni bil več tih in zadržan, ampak je kdaj tudi navezal pogovor, razlagal, spraševal, se vključeval v dejavnosti in kazal veselje, ko je bil sprejet.

R2: Ali bo hipoaktiven učenec ob uporabi ustvarjalnega giba pri pouku bolje sodeloval, kot če ustvarjalnega giba ne uporabim?

Odgovorim lahko pritrdilno.

Kot sem že omenila, se je zelo očitno pokazala razlika med dnevi in urami, v katere sem vključila ustvarjalne gibalne dejavnosti in med tistimi, ko tega namerno nisem storila. Pokazala se je jasna slika spremembe v njegovem sodelovanju, saj je Peter po gibalnih dejavnostih veliko bolje sodeloval, poslušal, delal naloge, sploh pričel z delom dokaj hitro oziroma takoj, kot vsi ostali (Tabela 2). Kasneje sem dobila tudi občutek, da je na nek način želel pokazati kako se trudi, kako lahko tudi on opravi vse obveznosti med poukom. Lahko je bil to odgovor na pozitivno izkušnjo z ustvarjalnim gibom, kateri je sledila motiviranost za delo. To sem opazila predvsem naslednje šolsko leto, v tretjem razredu, kjer je bilo veliko več samostojnega dela in je bilo še pomembneje dobro sodelovati, biti zbran in aktiven med

poukom ter skoncentriran na delo. Peter je pokazal voljo do dela, pričel je govoriti glasneje in dvigovati roko ter se vključevati v razredne pogovore.

R3: Ali ustvarjalni gib pozitivno vpliva na razpoloženje hipoaktivnega učenca?

Tudi tukaj lahko odgovorim pritrdilno.

Petrovo nezadovoljstvo, ravnodušnost, resnost, zasanjanost, zadržanost, so zamenjala pozitivna razpoloženja, kot so: zadovoljstvo, veselje, razigranost, sproščenost, olajšanje, navdušenje, nasmejanost itd. (Tabela 3)

Enako kot pri sodelovanju, lahko rečem, da se je tudi tukaj očitno videla pozitivna sprememba v Petrovem razpoloženju v dnevih in urah, v katere sem vključila ustvarjalne dejavnosti. Že po njegovi mimiki obraza sodeč, lahko potrdim pozitiven vpliv ustvarjalnega giba na Petrovo razpoloženje, saj se je drugače na njegovem obrazu redkeje pojavil nasmeh, izraz zadovoljstva, presenečenja, sproščenosti, olajšanja ...

6 ZAKLJUČEK

V svoji diplomski nalogi sem preko študije primera predstavila vpliv ustvarjalnega giba na hipoaktivne učence. S pomočjo opazovanj z udeležbo, kjer sem opazovala enega hipoaktivnega učenca in opazovanja beležila v tabelo, sem lahko na vsa svoja raziskovalna vprašanja odgovorila pritrdilo. Ustvarjalni gib je pozitivno vplival na hipoaktivnega učenca Petra, bolj je sodeloval ob uporabi ustvarjalnega giba, kot če le-tega nisem uporabila in vse to je tudi pozitivno vplivalo na njegovo razpoloženje.

Sama sem najprej kar težko verjela, da je to mogoče, da me je Peter res tako dobro sprejel in spremenil svoje vedenje na pozitivno. Seveda se je ta pozitivna sprememba postopoma prikazovala in se na koncu dokazala kot resnična. In čeprav tukaj na prvi pogled mogoče komu izgleda, kot da sem samo »tlesknila s prsti« in že se je opazila razlika, je bilo vloženega veliko truda in premišljevanja, kaj vključiti in kako prilagoditi pouk, na način, da ne bodo ostali učenci imeli občutka, kot da se ukvarjam le z enim, ob vsem tem pa opazovati reakcije in vedenje hipoaktivnega učenca.

Peter je raznovrstne ustvarjalne gibalne dejavnosti odlično sprejel. To je večkrat pokazal s raznimi dejanji, kot npr. takrat, ko je ostalim učencem s povzdignjenim glasom rekel, naj se umirijo in utihnejo, ker imam gotovo nekaj dobrega pripravljenega za njih. Ali takrat, ko je med odmorom prišel do mene in s seboj pripeljal še enega sošolca ter me prosil, če si lahko sposodita moje kartončke za pantomimo, saj bi se rada »igrala« še enkrat. Peter je tudi spraševal po meni, kdaj pridem spet in v pogovoru z učiteljico povedal, da so mu moje ure zelo všeč, ker so zanimive. Opazila sem veliko pričakovanja in nato navdušenja nad dejavnostmi. Predvsem pri vajah vodene vizualizacije lahko izpostavim njegove izjave: »Še bi. A lahko še enkrat ali še eno tako?«, »O ne, a je že konec? Še enkrat bi.«, »A bi lahko še eno, tega že dolgo nismo počeli.« Prav pri vajah vizualizacije sem najprej opazila veliko spremembo pri Petru in lahko se priključim misli prof. Gordane Schmidt, ki v svoji skripti zapiše: »Otroci so, kot sem že omenila, po vizualizaciji postali umirjeni in bolj osredotočeni (Schmidt, 2006, str. 5).« Po vajah masaže in sprostitve za otroke sem pri Petru najprej opazila olajšanje in veliko mero sproščenosti v nadaljevanju ure. Plesi in dejavnosti kot so npr. »Tibetančki« so ga napolnili z energijo. Skratka vse gibalne dejavnosti so pritegnile njegovo pozornost in ga »priklicale« iz njegovega sveta zasanjanosti k boljšemu razpoloženju in

sodelovanju pri pouku. Tudi njegovo vedenje nasploh se je spremenilo, saj se je pričel sam vključevati v pogovor, predlagal je kakšno dejavnost in sam načel pogovor. Z gotovostjo lahko trdim, da je ustvarjalni gib pozitivno vplival na Petra.

Čeprav so učiteljice iz raziskave Zupančičeve podale nasvet glede nemirnih učencev, menim, da lahko enako povzamem tudi za (pre)mirne oziroma hipoaktivne učence. Avtorica navaja, da nam metoda ustvarjalnega giba ponuja pot do tistih otrok, ki sicer hitro ostanejo na obrobju. S tem ko se odzovemo na njihove posebnosti doživljanja, mišljenja in vedenja in jim v oporo ponudimo druge tehnike izražanja, jim omogočimo, da se morda prvič počutijo uspešne in pričnejo graditi boljšo samopodobo. S tem olajšamo njihov prehod z obrobja nazaj v sredino vrstnikov (Zupančič, 2007).

Če le želimo, se lahko takim otrokom kot učitelji zelo približamo in jim pomagamo, da zaživijo v svoji najboljši predstavi. Pa s tem ne mislim, da morajo biti na ta način ostali učenci prikrajšani naše pozornosti. V svojem primeru lahko trdim, da z zgolj dobrim opazovanjem, hitro ugotoviš, kako prilagajati pouk in način poučevanja tako, da ustreza tako učencem s posebnimi potrebami, hkrati pa tudi ostalim. Dovolj je že naša dobra volja, da se malce poglobimo v počutja in odnose učencev, da nekaj malega spremenimo in že lahko dobimo pozitivne rezultate. Predvsem pa, gibanje, ustvarjalno gibanje, ustvarjalne gibalne dejavnosti, vse te besede si zapomnimo, saj nam v razredu pridejo še kako prav.

7 LITERATURA

1. Borota, B., Geršak, V., Korošec, H., Majaron, E. (2006). Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk. Koper: Pedagoška fakulteta, Koper.
2. Bucik, K. (2010). Ko gibanje pripoveduje ... V: Didakta, št. 140, letn. XX, str, 7-9.
3. Burns, T. (2011). Možgani so mišica, ki jo je treba krepiti, članek: Iz Dnevnikovega Objektiva. Pridobljeno 18. 4. 2011, iz <http://www.dnevnik.si/objektiv/intervjuji/1042436769>
4. Caf, B. (1994). Vpliv gibalnega izražanja in ustvarjanja na hipoaktivne otroke v osnovni šoli. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
5. Frostig, M. (1989). Gibalna Vzgoja. Ljubljana: Svetovalni center.
6. Geršak, V. (2007). Pomen poučevanja in učenja s plesno-gibnimi dejavnostmi v vrtcu in osnovni šoli. V: Sodobna pedagogika, letn. 58, št. 3, str. 128-143.
7. Geršak, V. (2011). Učim se z gibanjem in plesom. V: Šola na obronkih slovenščine. Trst: Državna agencija za razvoj šolske avtonomije, Območna enota za Furlanijo Julijsko krajino, str. 137-146.
8. Geršak, V., Novak, B., Tancig, S. (2005). Ustvarjalni gib pri pouku – še vedno neznanka za mnoge učitelje. V: Partnerstvo fakultete in vzgojno-izobraževalnih zavodov: izobraževanje – praksa – raziskovanje. Ljubljana: Evropski socialni sklad, str. 411-430.
9. Geršak, V., Sedevič, U., Erban, K. (2007), Tudi osebe s posebnimi potrebami do plesno gibalno ustvarjalne. Pridobljeno 11. 3. 2011, iz http://www.pef.uni-lj.si/didaktikasv/zaposleni/OPP/SPLOSNI_CLANKI/Gersak_Sedevic_Erban_OPP_gibalno_ustvarjalne.pdf
10. Griss, S. (1998). Minds in motion. Heinemann, Portsmouth, NH.
11. Grubešič, S. (2003). Pomoč z umetnostjo. V: Defektologica slovenica, letn. 14, št. 2, str. 77-83.
12. Horvat L. in Magajna, L. (1987). Razvojna psihologija. Ljubljana: DZS.
13. Hribar, P. (2006). Vpliv ustvarjalnega giba na otroke s posebnimi potrebami – pregled diplomskih del. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
14. <http://www.gersak.com/ustvarjalni-gib.info/>, pridobljeno 25. 2. 2011
15. Košiček, M. in T. (1976). Tudi vaš otrok je osebnost. Ljubljana: Orbital.

16. Kroflič, B. (1992). Ustvarjanje skozi gib. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
17. Kroflič, B. (1999). Ustvarjalni gib - tretja razsežnost pouka: učinki ustvarjalnega giba na nekatere vidike intelektualnega, emocionalnega in socialnega razvoja otroka. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
18. Kroflič, B., Gobec, D. (1995). Igra-gib-ustvarjanje-učenje. Novo mesto: Pedagoška obzorja.
19. Mesec, B. (1997). Metodologija raziskovanja v socialnem delu. Del I. In II. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
20. Milivojevič, Z. (2008). Emocije – razumevanje čustev v psihoterapiji. Novi sad: Psihopolis institut.
21. Novak, B. (2005). Učinki metode ustvarjalnega giba. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
22. Praper, P. (1992). Tako majhen, pa že nervozen?!. Nova gorica: Educa.
23. Sagadin, J. (2011). Pregledno o kvalitativnem empiričnem pedagoškem raziskovanju. Sodobna pedagogika, letn. 52, št. 2, str. 10-25.
24. Schmidt, G. (2003). Igre: Masaže in sprostitve za otroke. Ljubljana. Pridobljeno 18. 2. 2010 iz: <http://www2.arnes.si/~gschmi>
25. Schmidt, G. (2006). Iskanje družine. Ljubljana. Pridobljeno 18. 2. 2010 iz: <http://www2.arnes.si/~gschmi>
26. Schmidt, G. (2006). Poklici. Ljubljana. Pridobljeno 18. 2. 2010 iz: <http://www2.arnes.si/~gschmi>
27. Schmidt, G. (2006). Vodena vizualizacija. Ljubljana. Pridobljeno 18. 2. 2010 iz: <http://www2.arnes.si/~gschmi>
28. Schmidt, G. (2008). Tibetanski za otroke. Pridobljeno 18. 2. 2010 iz: <http://www2.arnes.si/~gschmi>
29. Schmidt, G. (2008). Zgodbe za »tibetančke«. Ljubljana. Pridobljeno 18. 2. 2010 iz: <http://www2.arnes.si/~gschmi>
30. Vogelnik, M. (2003). Pomoč z umetnostjo – gibno-plesna terapija. V: Didakta, št. 68/69, letn. 12, str. 5-6.
31. Vogrinc, J., Devetak, I. (2007). Ugotavljanje učinkovitosti uporabe vizualizacijskih elementov pri pouku naravoslovja s pomočjo pedagoškega raziskovanja. Pridobljeno

27. 7. 2011, iz http://www2.pef.uni-lj.si/kemija/prispevki/za%20net-clanek_devetak_vogrinc.pdf

32. Zupančič, L. (2007). Vpliv ustvarjalnega giba na nemirne učence. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.